

Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
1448 København K

strategi2012@um.dk

Hvidovre, den 20. april 2012
Sag 07-1161–Dok. 80482/abj

Høringsvar - Udkast til Strategi for Danmarks Udviklingssamarbejde

Danske Handicaporganisationer (DH) har med interesse læst udkast til Strategi for Danmarks Udviklingssamarbejde og finder det positivt, at strategien har sit afsæt i fattigdomsbekæmpelse og menneskerettigheder.

DH savner imidlertid, at strategien inkluderer to begreber, nemlig;

- 1) Tilgængelighed som redskab til inklusion og deltagelse
- 2) Personer med handicap

Inklusion står centralt i udkastet til udviklingsstrategien, men inklusion af mennesker med handicap kommer ikke af sig selv – hverken fra de lande, der støtter udviklingslandene, eller fra regeringerne i udviklingslandene - eller for den sags skyld fra den almindelige befolkning i disse lande.

Personer med handicap har handicapspecifikke behov, der skal tilgodeses, for at sikre, at vi kan deltage i samfundet og udøve vore grundlæggende rettigheder. Opfyldelsen af sådanne behov er en del af den rettighedsbaserede tilgang til fremme af et samfund, hvor ingen lades i stikken. Ved at tydeliggøre fokus på personer med handicap og på tilgængelighed som redskab til inklusion vil man bidrage til, at det danske udviklingssamarbejde reelt inkluderer og favner alle.

I strategiens strategiske prioriteter er det samtidig vigtigt at forstå, at de ”store tals lov” ikke altid fortæller historierne på tværs af befolkningen i udviklingslandene. Det kan godt være, at man er ved at realisere 2015-målene; men man skal samtidig være klar over, at der er grupper, der fortsat ikke er inkluderet og derfor står udenfor de otte mål, f.eks. i forhold til

grunduddannelse, adgang til sundhed, hiv/aids og ligestilling. Det er blandt andet personer med handicap. Ved at tegne et generelt billede fortæller man ikke historien om nuancerne – eller historier om, at der er nogle grupper, der skal have særlig fokus i forhold til at kunne opnå og få realiseret deres menneskerettigheder. Skal man bidrage til en global og bæredygtig udvikling - også efter 2015 - skal personer med handicap i fokus verden over - også i det danske udviklingssamarbejde.

Danmark ratificerede i 2009 FN's Handicapkonvention, og den forudsætter, at personer med handicap og deres organisationer inkluderes i det internationale udviklingssamarbejde, og at internationale udviklingsprogrammer er inkluderende og tilgængelige for personer med handicap, jævnfør konventionens artikel 32.

Konkret til strategien

DH oplever, at strategien overordnet set er skrevet på en måde, der gør den tilgængelig og inspirerende at læse. DH savner imidlertid konkrete tiltag i forhold til, hvordan man reelt vil implementere de gode og rigtige intentioner om at bekæmpe fattigdom og fremme rettigheder for verdens fattige mennesker. DH har en række konkrete forslag til, hvordan strategien reelt kan sikre, at det danske udviklingssamarbejde inkluderer og favner *alle*.

Et afgørende redskab til at sikre ikke-diskrimination, deltagelse, åbenhed og ansvarlighed er tilgængelighed. Ved at være med til at sikre at skoler, sundhedssystemer, retsprocesser m.m. er tilgængelige, både i forhold til de fysiske rammer og i forhold til kommunikation for f.eks. blinde og døve (punktskrift, tegnsprogstolkning), vil det danske udviklingssamarbejde for alvor kunne fremme inklusion.

Flere af de eksempler, der nævnes i strategien, er med til at fjerne fokus fra, at der findes personer med handicap i alle problemstillingerne. Det er udmærket, at man nævner kvinder og børn som målgrupper, der skal sættes særlig fokus på. Men ved at nævne netop disse grupper glemmer man, at der også er andre grupper, der har behov for særlig opmærksomhed, f.eks. personer med handicap – og inden for denne målgruppe er piger og kvinder med handicap særligt udsatte. Samtidig skal man være opmærksom på, at der blandt oprindelige folk og homoseksuelle også findes personer med handicap. Det perspektiv er overset i det danske udviklingssamarbejde. Det kan den nye udviklingsstrategi være med til at sætte fokus på ved at være eksplicit i forhold til handicapperspektivet.

Vi ved godt, at personer med handicap nævnes på side 8 under ”ikke-diskrimination”. Alligevel foreslår DH, at udviklingsstrategien rummer et afsnit om de særligt marginaliserede grupper, som ingen andre vil tænke på, hvis ikke civilsamfundet i det enkelte land sammen med samarbejdslande, som blandt andet Danmark, sætter fokus på netop deres problemstillinger.

Et forslag kan være på side 17 i strategien, hvor der sættes fokus på det sociale sikkerhedsnet for de mest sårbare. Dette afsnit kan udbygges i forhold til de særligt marginaliserede, da afsnittet i sin nuværende form fremstår uklart i forhold til, hvordan man vil fremme social inklusion.

Herudover har DH følgende forslag:

- side 3
Ikke alle er med
Hvert syvende menneske på jorden lider af sult og underernæring, og kvinder og piger samt mennesker med handicap er hårdest ramt.
- side 7
Menneskerettigheder – værdigrundlag og forandringskraft (*sidste afsnit under denne overskrift*)
(...) Vi vil bedømme vore samarbejdspartnere på deres evne til løbende og gradvist at gøre markante fremskridt for kvinders og pigers lige muligheder for at udnytte deres fulde potentiale og dermed bidrage til samfundsudviklingen. Børn, og særligt børn med handicap, er den mest udsatte gruppe i fattige samfund med særlige rettigheder og behov. De skal sikres adgang til sundhed og uddannelse og til beskyttelse under katastrofer og konflikter.
- side 8
Deltagelse og inddragelse (*andet afsnit*)
Vi vil bidrage til at styrke borgerinddragelse i offentlige beslutningsprocesser og i den offentlige forvaltning og have særlig fokus på behovet for at høre og inddrage grupper, der alt for ofte overhøres. Her vil det være relevant at inddrage personer med handicap på lige fod med de øvrige målgrupper, som nævnes.
- side 8
Åbenhed
(...) Vi vil arbejde for at realisere potentialet i informations- og kommunikationsteknologien til at styrke den folkelige deltagelse og gøre information og viden tilgængelig for alle.
- side 10
Danmark vil:
(...) Vi vil bekæmpe diskrimination og ulighed. Kvinder, børn, unge og sårbare og marginaliserede grupper, herunder verdens oprindelige folk og mennesker med handicap, skal have en stemme og opmærksomhed i de politiske prioriteringer.
- side 10
Opbygning af retssamfund (*andet afsnit*)
(...) Folk skal have tilgængelig information om deres rettigheder og adgang til retshjælp, og konkrete hindringer for klageadgang skal afdækkes, så de kan adresseres.

(...) Vi vil bidrage til at styrke evnen til at behandle sager og til at sikre, at også de sager, som rejses af sårbare og marginaliserede grupper, behandles i en proces, som er tilgængelig, og hvor deres rettigheder respekteres.

- side 16

Danmark vil:

- Styrke Gå forrest i indsatsen for social beskyttelse, særligt for fattige og sårbare grupper.

Mange mennesker i udviklingslandene har fået adgang til sociale serviceydelser som sundhed, uddannelse, vand og sanitet, men der er mange steder langt igen, før den lige og tilgængelige adgang er sikret for alle.

- Side 16

Bedre serviceydelser på dagsordenen (*første afsnit under denne overskrift*)

(...) Manglende tilgængelighed og diskrimination i adgang til sociale serviceydelser rammer i forvejen sårbare grupper særligt hårdt, og vi vil i indsatsen mod hiv/aids styrke dialogen med fokus på lovgivning og arbejde mod diskrimination og stigmatisering.

Med venlig hilsen

Stig Langvad
formand

Udenrigsministeriet

Fiolstræde 44, 1. th.
1171 København K
Tlf. 33 36 98 05
Fax 33 36 98 26
www.dkuni.dk

20. april 2012
J.nr. 2012-6330-02
RA
Dir. tlf. 33 36 98 24
ra@dkuni.dk

Høringsvar vedr. udkast til Strategi for Danmarks Udviklingssamarbejde

Danske Universiteter takker for strategiudkastet, der er modtaget i høring den 3. april 2012.

Danske Universiteter finder det positivt, at det fremhæves i udkastet, at uddannelses- og forskningsinstitutioner er centrale partnere i udviklingssamarbejdet, og at forskningsbaseret viden er nødvendig for at løse nye og gamle udviklingsproblemer. Danske Universiteter noterer sig ligeledes med tilfredshed, at det fremhæves, at danske forsknings- og uddannelsesinstitutioner leverer vigtige bidrag til Danmarks udviklingssamarbejde.

De otte danske universiteter bidrager blandt andet til Danmarks internationale udviklingssamarbejde via det fælles initiativ, Building Stronger Universities in Developing Countries. Formålet med programmet er at styrke kapaciteten på udvalgte universiteter i Danida-samarbejdslande, så disse institutioner bliver bedre rustet til at udfylde deres samfundsrolle. Initiativet består af fire platforme, der samler den danske resourcebase inden for følgende områder: Environment and Climate, Growth and Employment, Human Health og Stability, Democracy and Rights. Det er Danske Universiteters opfattelse, at platformene kan understøtte mange af de tiltag og prioriteringer, der er foreslået i strategiudkastet. Danske Universiteter vil derfor opfordre til, at disse områder fortsat prioriteres i udviklingsarbejdet, samt at universiteternes rolle som centrale videninstitutioner tydeliggøres yderligere.

Danske Universiteter opfordrer til at adressere tertiær uddannelse i strategien, herunder særligt muligheden for at etablere et udvidet stipendieprogram, der fx kan bygge videre på Emerging Leaders Scholarship Programme og Public Diplomacy-aktiviteterne. Et sådant mobilitetsunderstøttende program kan være med til styrke det generelle uddannelsesniveau i Danmarks samarbejdslande, udbygge de internationale netværk hos udviklingslandenes forsknings- og uddannelsesinstitutioner samt give Danmark og danske institutioner et netværk til fremtidige ledere i samarbejdslandene. Det foreslås at knytte mobiliteten op på institutionelle samarbejder mellem danske universiteter og institutioner i syd, da institutionel forankring vil være med til at sikre, at stipendiemodtagerne fastholder en tilknytning til deres hjemland.

Strategiudkastet har været sendt i høring på universiteterne. Vedhæftet findes høringssvar fra Københavns Universitet, Aarhus Universitet, Aalborg Universitet og Danmarks Tekniske Universitet. Syddansk Universitet og Roskilde Universitet har meddelt, at de ikke har bemærkninger.

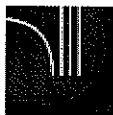
Der henvises til de vedlagte høringsvar for yderligere bemærkninger til den overordnede tilgang og til de foreslåede prioriteter for fremtidens udviklingssamarbejde.

Danske Universiteter ser frem til at indgå i den videre dialog om den nye strategi.

Med venlig hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Jens Oddershede', with a long horizontal stroke extending to the right.

f. Jens Oddershede

Høringssvar fra Dansk Institut for Internationale Studier til udkast til ny strategi for Danmarks udviklingssamarbejde

DIIS følger i sit høringssvar strukturen i udkastet til strategi for dansk udviklingssamarbejde.

Generelle betragtninger

Det bemærkes indledningsvist, at strategien er udarbejdet til en dansk offentlighed og ikke – så vidt vides – har været genstand for større drøftelser med samarbejdspartnere (offentlige og private) i udviklingslandene og med relevante multilaterale institutioner. Strategien er udarbejdet på dansk og foreligger ikke på andre sprog. Fokus er på danske værdier, som det hedder i høringsskrivelsen på UM's hjemmeside. DIIS beklager, at partnerskabstanken, der har præget dansk udviklingssamarbejde i de sidste to årtier, denne gang viger pladsen til fordel for en dansk strategi, der ikke medtænker indspil fra samarbejdslandene i forhold til fælles målsætninger og identifikation af behov.

Af udkastet til den nye strategi fremgår, at Danmark skal samarbejde og være aktiv i de sociale sektorer, i landbrug og øvrige produktive erhverv i såvel samarbejdslande som i skrøbelige stater. Demokratisering, retssystemer med mere bliver også berørt. Det er meget ambitiøst og må lede til overvejelser over, om Danmark har den nødvendige ekspertise og kapacitet til at sprede sig så vidt. Fordelen ved arbejdsdeling og specialisering mellem bilaterale donorer og multilaterale organisationer optræder i strategiudkastet primært i afsnittet om de sociale sektorer. Lignende overvejelser kunne gøres i forhold til afsnittene grøn vækst og stabilitet og beskyttelse.

En anden principiel betragtning vedrører strategiens rettighedsbaserede tilgang baseret på FN's menneskerettighedskonventioner. Rettigheder er på mange måder en forlængelse af en længerevarende tendens, hvor rettigheder – særligt kvinders rettigheder – er kommet til at fylde stadig mere i dansk udviklingsbistand, men hvor hovedformålet med bistanden – bekæmpelse af fattigdom – hidtil har været bibeholdt. Dokumentets introduktion kredser da også om de to mål – fattigdomsbekæmpelse og rettigheder – og konkluderer, at der er tale om 'to sider af samme sag'.

At den rettighedsbaserede tilgang nu fremhæves er et fuldstændig legitimt politisk valg. Eftersom tilgangen er af nyere dato, foreligger der imidlertid ikke på nuværende tidspunkt meget publiceret forskning om effekten på fx fattigdomsbekæmpelse. Udkastet forholder sig heller ikke til, hvordan de to mål forholder sig til hinanden i praksis. Der er ikke videnskabeligt belæg for at hævde en entydig relation mellem dem. Vi ved simpelthen ikke om det virker. DIIS' svar på høringsskrivelsen forholder sig derfor kun i minimal grad til de indledende afsnit i strategien.

En enkelt kommentar til teksten på side 1, hvor det er utilstrækkeligt at anføre hjælp til fattige mennesker til 'at kæmpe for deres rettigheder' som middel til at bekæmpe 'de væsentligste grunde til fattigdom'. Det er mindst ligeså vigtigt at hjælpe myndigheder – formelle og uformelle – til at arbejde transparent og efter loven. Hertil kommer en række andre forhold (favorable globale markedsvilkår, adgang til kapital, fred, etablering af forskellige globale offentlige goder, m.v.).

Menneskerettigheder og demokrati

Afsnittet om menneskerettigheder og demokrati omhandler en lang række felter og aktiviteter, der overordnet skal støtte udviklingen i retning af at gøre internationale standarder inden for ret, politik, forvaltning og arbejdsmarked gældende i de stater, som Danmark samarbejder med. Mens dette er en ønskelig målsætning, savner vi strategiske overvejelser i forhold til, hvordan bistands-samarbejdet realistisk set kan bidrage til at skubbe udviklingen i retning af disse mål i en virkelig-

hed der er præget af fragmenterede autoritetsstrukturer, politiske konflikter, et uformelt arbejdsmarked, og meget forskelligartede opfattelser af og forventninger til centrale begreber som demokrati, retfærdighed, ligestilling, korruption, og politiske partier. Der er således store udfordringer forbundet med demokratisering og reformprocesser, der i mange situationer paradoksalt kan føre til, at befolkningen oplever at få mindre indflydelse, at den politiske vold afløses af anden kriminel vold, eller at hidtidige magtstrukturer med en vis legitimitet undermineres uden at nye effektive strukturer udvikles. Såfremt strategien skal fastholde et fokus på lokalt ejerskab og bæredygtighed, kræver det derfor:

- at den søger en processuel balance mellem de internationale normer og standarder, herunder menneskerettighederne, og mulighederne for lokalt ejerskab.

Et eksempel er bidraget til opbygning af retssamfund (s. 10), der fornuftigt nok vil inddrage de (ikke-statslige) systemer, hvorigennem størstedelen af befolkningerne får afgjort deres tvister. Problemet er, at mange af disse systemer er effektive og har lokal legitimitet i kraft af praksisser, der strider mod menneskerettighederne. Hvis man fx kriminaliserer disse, vil man derfor på kortere sigt underminere det lokale ejerskab. Dertil kommer, at de 'alternative konfliktløsningsmekanismer' (ADR), der også refereres til i strategien, har vist sig til tider at underminere såvel det formelle retssystem som de mere traditionelle konfliktløsningsinstitutioner.

Grøn vækst

Mange afrikanske lande har haft økonomisk vækst på det seneste, men den er desværre gået småbondelandbruget forbi. Det er derfor meget positivt, at udkastet lægger vægt på landbrug. De sidste 50 års erfaringer har vist, at kun gennem forøget produktivitet i småbondelandbrug kan fattigdommen nedbringes markant. Flertallet af fattige mænd og kvinder lever (helt eller delvist) af dette erhverv. Vi foreslår,

- at denne sammenhæng mellem produktivitetsstigninger i småbondelandbrug og bæredygtig fattigdomsbekæmpelse trækkes klarere frem i dokumentet.
- at de mange forskellige strategitiltag til fremme af landbrug, som nævnes i udkastet, klarere relateres til deres bidrag til produktivitetsstigninger i smålandbrug.

Udkastets argument om, at grøn vækst kun kan lykkes, hvis der er en åben og inklusiv dialog mellem alle parter, hilses ligeledes velkomment. Historiske erfaringer, ikke mindst fra Afrika, viser, at centralt dikterede investeringer i, fx i overførsel af teknologi til fattige småbønder, har haft ringe succes. For at opnå en åben dialog foreslår udkastet at støtte landbrugets aktører i at opnå større medindflydelse og inddragelse i politiske processer. Specifikt nævnes fortalervirksomhed, producenterne egen organisering samt kvinders medindflydelse.

Imidlertid viser erfaringerne med participation og brugerstyret forvaltning i Afrika desværre, at medindflydelsen ofte forsvinder igen efter den eksterne donorstøtte er faset ud. For at opnå en mere varig og institutionaliseret dialog mellem alle parter på nationalt, regionalt og lokalt niveau bør det mere konkret angives:

- hvordan erhvervsliv, myndigheder og folkevalgte politikere kan påvirkes og støttes til indgå i en sådan dialog.

Det er udkastets ambition at produktivitetsstigninger i småbondelandbruget skal være grønne gennem støtte til klimatilpasset og bæredygtig fødevarerproduktion og bæredygtig forvaltning og udnyttelse af naturressourcer, energi og vand. I lyset af afrikanske småbønders stigende problemer med at tilpasse sig til ændrede dyrkningsbetingelser som følge af klimaforandringer, er denne prioritering meget positiv. Mange tidligere investeringer i landbrug og naturressourceudnyttelse har fokuseret mere på umiddelbare fordele frem for langsigtet bæredygtighed. Vi foreslår, at dokumentet

- gør opmærksom på, at der kan være en konflikt imellem målet om vækst og målet om bæredygtighed.
- anviser, hvordan sådanne konflikter tænkes løst.

I den udstrækning det lykkes at skabe produktivitetsstigninger blandt småbønder, vil det allerede eksisterende behov for flere produktive jobs uden for landbruget stige. En sådan økonomisk transformation er afgørende for en fremtidig bæredygtig udvikling og fattigdomsbekæmpelse i fattige

lande. Strategiens beskrivelse af dansk bistands fremtidige støtte til erhvervslivet – inklusive landbruget – er imidlertid ikke klar. I forlængelse heraf skal det nævnes, at samtidig med at støtte til landbrug skal opprioriteres i strategiudkastet foreslås det også, at de sociale sektorer opprioriteres gennem målrettede multinationale indsatser og gennem vores budgetstøtte (s. 16). Selv om begge prioriteter er vigtige, er afvejningen af dem afgørende – ikke bare i den danske bistand, men også i modtagerlandenes indsatser – og bør gøres klarere.

Strategien har fornuftigvis fokus på grøn vækst, men det er ikke tilstrækkeligt uden samtidig at søge at begrænse 'sort vækst.' Der kan være nok så meget grøn vækst i et samfund, men hvis den 'sorte produktion' dominerer og fortsætter med moderate vækstrater, så når vi ingen bæredygtighedsmål. Det foreslås derfor, at der i introduktionen til 'grøn vækst'-afsnittet indskrives,

- at Danmark ønsker at bistå udviklingslandene med håndhævelsen af landenes miljølovgivning og deres forpligtelser i forhold til i multilaterale miljøaftaler.

Det vil skabe en indgang for kontrol med forbudte kemikalier, tilplantning af skovområder med oliepalmer etc.

Sociale fremskridt

Der kan være rigtig mange gode grunde til at fokusere på sociale sikkerhedsnet, men forskning viser, at det kan være et dobbeltsidet sværd. Sociale sikkerhedsnet kan – og bliver i mange lande – brugt til at sikre politisk loyalitet og dæmpe de fattiges motivation til at kæmpe mod strukturel ulighed.

Sociale sikkerhedsnet er derfor et instrument, der meget nøje skal overvejes. Det er meget vigtigt at have skarpt fokus på, hvordan det forvaltes og på, at modtagergruppen er de absolut fattige. For sømmes dette, er der stor risiko for, at det vil have effekter, som går imod målsætningerne for det danske udviklingssamarbejde. Der findes allerede en del forskning på området, ikke mindst hvad angår 'conditional cash transfer', som en del donorlande i de senere år har søgt fremmet. Det vil være hensigtsmæssigt at samle op på erfaringerne, inden Danmark kaster sig ud i lignende støtte, som dansk udviklingsbistand kun har ringe erfaring med.

Stabilitet og beskyttelse

Tidligere diskussioner af statsopbygning i skrøbelige situationer fokuserede primært på nødvendigheden af at styrke kapaciteten og legitimiteten hos de centrale myndigheder og statslige institutioner, der på langt sigt vurderes at være nødvendige for en stabil demokratisk udvikling: Regering, parlament, domstole, sikkerhedsapparat. I de senere år er der kommet øget fokus på behovet for at arbejde tættere på – og med – befolkningen, blandt andet ved i højere grad at søge at inddrage det lokale niveau, herunder også de forskellige former for uformelle og ikke-statslige autoriteter, der ofte besidder ikke blot betydelig magt, men også en vis legitimitet lokalt. Dette afspejler en bredere forståelse af demokratibegrebet, der går udover den formelle afholdelse af valg og fokuserer på befolkningens inddragelse i det daglige. Samtidig afspejler det også en pragmatisk erkendelse af, at de reelle magthavere i skrøbelige situationer ofte skal findes uden for de formelle og/eller centraliserede strukturer.

En indsats, der ensidigt satser på at effektivisere og legitimere statsmagten i hovedstaden, har i mange situationer vist sig at have begrænset gennemslagskraft og har i en række tilfælde efterladt et uheldigt magttomrum på lokalniveauet, som radikale kræfter har kunnet udnytte til at destabilisere hele statsopbygningsprocessen. Spørgsmålet er derfor, hvad man fra dansk eller international side kan gøre for at undgå, at der opstår et tomrum mellem tidligere magtstrukturer og de nye magtstrukturer, der er under opbygning som led i statsopbygningsprocessen, og hvordan man kan inddrage de tidligere, ofte uformelle og mere usynlige strukturer, således at de ikke føler sig tilside-sat og bliver til spoilere i processen.

Som følge af ovennævnte overvejelser opfordrer DIIS til, at temaet om stabilitet og beskyttelse bygges op om fire principper, der vil gøre det nemmere at overføre de strategiske overvejelser i konkret operationel handling:

- **Prioritering.** Udkastet er meget bredt og omfatter mange forskellige indsatser (statsopbygning, institutionel udvikling, kapacitetsopbygning, støtte til kvinder og børn, støtte til sårbare gruppers modstandskraft, styrkelse af internationale og nationale folkelige organisationer, støtte til serviceydelser, opbygning af rammebetingelser for indkomst- og beskæftigelsesmuligheder etc.). Danmark må som et lille land prioritere, samtidig med at der tages udgangspunkt i modtagerlandets særlige behov. Det kan godt kombineres i formuleringer om, at Danmark vil fokusere på særlige indsatser afvejet i forhold til de konkrete behov.
- **Fokus på det, der fungerer.** Erfaringen fra mange skrøbelige situationer er, at der kan være væsentlige ting, der virker. Eksempelvis er der betydelige økonomiske aktiviteter i dele af Somalia. Typisk er der dog blandt donorer fokus på det, der ikke virker. Fokuserer man på kapacitetsopbygning eller institutionel udvikling på steder, hvor der ikke er forudsætninger for det, er resultatet i bedste fald irrelevante interventioner – i værste fald undergraver man eksisterende institutioner. I stedet vil det ofte være hensigtsmæssigt at bygge på det, der virker, fordi der så vil være lokal opbakning til indsatserne. Udkastet til strategi afspejler ikke denne indsigt.
- **Fokus på det lokale.** Forsøget på at opbygge nationale systemer (fx sikkerhedssektorreformer) er ikke lykkedes i en række skrøbelige stater, hvilket delvis skyldes pointen ovenfor. Det bør altid være den specifikke kontekst, der definerer, hvad der bør gøres. Udkastet til strategi maler med så bred en pensel, at det er uklart, om der altid skal gøres noget ved alle de ovennævnte emner på såvel nationalt som lokalt niveau.
- **Viden, kapacitet og tilstedeværelse.** Skrøbelige situationer er typisk præget af stærke politiske konflikter, som er afgørende for om udviklingsprocessen kan dirigeres i en positiv retning. Det kræver stor viden og historisk indsigt at forstå disse politiske konflikter, således at en ekstern aktør som Danmark kan støtte de kræfter, der trækker i den rigtige retning. Dette gøres ikke uden kapacitet og tilstedeværelse. Der, hvor Danmark ønsker at engagere sig bilateralt, er det derfor nødvendigt, at Danmark også sørger for at have en fagligt stærk tilstedeværelse. Strategiudkastet henviser til skræddersyede indsatser, men præciserer på ingen måde, hvad det betyder.

Partnerskab og ejerskab

Strategiudkastet henviser til "gensidigt forpligtende partnerskaber", hvor Danmark "vil samarbejde med de partnere, som bedst kan fremme vores mål" (s. 22). Det henviser også til "ejerskab", der "betyder, at Danmark i videst mulig omfang vil støtte udviklingslandenes egne udviklingsstrategier og styrke landenes egne systemer ved at anvende dem i vores udviklingssamarbejde" (s. 27).

Da samarbejdslandene og Danmark ikke deler synspunkter på alle områder og næppe vil komme til det, er der en modsætning mellem de to hensyn. Den modsætning forholder strategiudkastet sig ikke eksplicit til. Da strategiudkastet generelt er orienteret mod danske interesser, værdier og mål, synes hensynet til ejerskab dog at vige til fordel for det gensidigt forpligtende partnerskab. Modtagernes ejerskab af udviklingsprocessen er først genstand for egentlig behandling på udkastets næstsidste side.

Forskningssamarbejde

Universiteter i udviklingslande er ikke alene vigtige på grund af deres forskning, men også fordi de uddanner kandidater, der varetager et væld af tekniske, administrative og forvaltningsmæssige opgaver i samfundet. Det er disse kandidater, der skal være så veluddannede, at det vil krænke deres faglige integritet at forvalte deres embeder i strid med gældende lovgivning. De skal også have stærke faglige netværk at trække på, hvis og når embedsmisbrug finder sted. Det vil være et væsentligt element i at sikre, at væsentlige rettigheder respekteres. Det er derfor alt for snævert kun at fokusere samarbejdet med uddannelses- og forskningsinstitutioner på at styrke udviklingslandenes forskningskapacitet. Fastholdelsen af forskningskapacitet – og koblingen af forskningskapacitet med uddannelsen af kandidater – er ligeså vigtig.

22. april 2012
4.7.6.2

Høringssvar til strategi for Danmarks udviklingssamarbejde

Det er med stor interesse, vi i Dyrenes Beskyttelse har læst udkast til strategi for Danmarks udviklingssamarbejde "Retten til et bedre liv". Generelt finder vi, at udkastet rummer mange gode overvejelser, bl.a. hvad angår bæredygtig fødevareproduktion og landbrugssektoren som primus motor i mange udviklingslande.

Vi mener dog, at strategien har behov for at forholde sig til større fleksibilitet i forhold til mulige partnerskabstyper. Som det er nu, er det ikke muligt for en dansk ngo at deltage i Danida Business Partnerships, uden at mindst én privat dansk virksomhed indgår i partnerskabet.

Vi ser gerne, at det også bliver muligt for danske ngo'er alene at indgå partnerskaber med virksomheder i udviklingslandene, dvs. uden deltagelse af en eller flere danske virksomheder.

Dyrenes Beskyttelse ønsker at involvere sig i langsigtede og bæredygtige projekter, hvor man i tredje verdenslande kan etablere husdyrhold uden store krav til uddannelse og teknologi. I dag er faren, at alle de negative elementer ved vores intensive landbrugsproduktionsmåder eksporteres til tredje verdenslande via statens udviklingsprojekter. Derfor giver det god mening at vise, at husdyr kan holdes på en bæredygtig og dyrevelfærdsmæssig forsvarlig måde, også i tredje verdenslande.

Som eksempel på hvordan sådan et projekt kunne være, vedhæfter vi en tidligere henvendelse til udviklingsministeren vedrørende et projekt om etablering af en demonstrations- og husdyrbesætning hos First National Choice i Mozambique.

Vi håber, at man i det videre arbejde med strategien for Danmarks udviklingsarbejde vil se positivt på ovenstående forslag.

Med venlig hilsen

Dyrenes Beskyttelse

Britta Riis, direktør

Fra: Jonas Giersing [jonas@fairtrade-maerket.dk]
Sendt: 20. april 2012 16:02
Til: Strategi2012
Emne: Offentlig høring om ny strategi for Danmarks udviklingssamarbejde

Til: Udviklingsminister Christian Friis Bach
Vedr. Offentlig høring om ny strategi for Danmarks udviklingssamarbejde

Fairtrade Mærket har med stor interesse læst "Retten til et bedre liv - udkast til strategi for Danmarks udviklingssamarbejde" og fremsender hermed sit høringssvar.

Fairtrade Mærket vil gerne udtrykke sin fulde støtte til strategien, ikke mindst på grund af strategiens fokus på menneskerettighederne som værdigrundlag for udviklingssamarbejdet. Vi er i høj grad enige i, at de væsentligste årsager til fattigdom kan bekæmpes ved at hjælpe fattige mennesker med at kæmpe for deres rettigheder og give dem langt større medbestemmelse over eget liv. Fairtrade Mærket bakker også fuldt ud op om strategiens fokus på bæredygtig og inklusiv vækst, specielt i forhold til landbrugsudvikling, fødevarerproduktion og virksomheders sociale ansvar. Specielt strategiens vægtning af bønderes opkvalificering inden for bæredygtig produktion og bedre kvalitet og produktivitet har vores klare tilslutning.

Fairtrade Mærkets opbakning til strategien skal ses i lyset af, at Fairtrade systemet netop har menneskerettigheder som sit værdigrundlag og udgangspunkt for sit arbejde i udviklingslande. For eksempel bygger Fairtrade standarderne i vid udstrækning på de internationale konventioner inden for menneskerettigheder og arbejdstagerrettigheder samtidig med at øget medbestemmelse over eget liv er hele fundamentet for Fairtrades vision og mission. Således er Fairtrade et værktøj, der dels fremmer fattige bønder og arbejderes muligheder for i øget omfang at bestemme over deres egen udvikling og dels giver dem økonomiske midler til at realisere egne udviklingsønsker – eksempelvis genererede det globale Fairtrade salg i 2010 alene ca. 380 millioner kroner i Fairtrade bonus til de certificerede bønder og arbejdere. Det er vel at mærke en lokal udvikling, der bygger på bæredygtighedens tre principper om økonomisk, social og miljømæssig udvikling. Det sociale, eller menneskelige, aspekt er hjørnestenen i Fairtrade, men de grønne og økonomiske elementer er også fremtrædende i Fairtrade standarderne.

Dertil kommer, at Fairtrade Mærket her i Danmark arbejder tæt sammen med en række virksomheder, der ved hjælp af Fairtrade systemet påtager sig et socialt ansvar ved at markedsføre produkter, der har deres afsæt hos bønder og arbejdere, der er certificeret i henhold til Fairtrade standarderne. Samtidig oplyser Fairtrade Mærket bredt om Fairtrade for at øge efterspørgselen, bidrage med viden og deltage i debatten. Oplysningsaktiviteterne har fokus på produkter og på, hvordan Fairtrade bidrager aktivt til bl.a. landbrugsudvikling, bedre markedsadgang, forbedret arbejdsmiljø, bekæmpelse af børnearbejde og styrkelse af de fattige producenters organisering og medbestemmelse over eget liv. Fairtrade systemet er således et godt eksempel på, hvordan styrkelse af fattiges rettigheder gradvist fører til bekæmpelse af fattigdom og større ejerskabsfølelse. Med andre ord er Fairtrade systemet certificeret etisk handel i praksis.

Fairtrade Mærket ser derfor frem til, at den nye strategi for Danmarks udviklingssamarbejde udmøntes i konkrete projekter, partnerskaber og initiativer. Vi ser ligeledes frem til det fortsatte samarbejde med Udenrigsministeriet og byder strategiens ønske om et endnu tættere og strategisk funderet samarbejde velkommen. Fairtrade Mærket bidrager i forvejen markant til, at danske forbrugere og virksomheder har bæredygtigt forbrug og etisk handel på dagsordenen, men selv med et kendskab til Fairtrade-mærket på over 80% og en estimeret omsætning på ca. 550 millioner kroner i 2011 er der stadig meget at gøre i Danmark for at øge markedsandele, forbrug per capita og det offentlige forbrug – potentialet for endnu større effekt i Syd er med andre ord stort. For eksempel skal der gennemføres en målrettet indsats for at gøre Fairtrade tilgængeligt for alle, også forbrugerne i discount-sektoren, og den løbende forretnings- og produktudvikling skal løftes yderligere. I denne sammenhæng skal det fremhæves, at Fairtrade-systemet er under konstant udvikling og i øjeblikket arbejder på nye og innovative forretningsmodeller, der forventes at mangedoble antallet af marginaliserede bønder og arbejdere, som har gavn af Fairtrade.

Jeg ser meget frem til drøftelser med Udenrigsministeriet om hvordan Fairtrade Mærket fortsat skal bidrage til implementering af strategien for Danmarks udviklingssamarbejde.

Med venlig hilsen

Jonas Giersing

Jonas Giersing

Direktør | Director

jonas@fairtrade-maerket.dk | M: +45 31682858 | T: +45 35245614 | Skype: jonas.fairtrade-maerket.dk

FAIRTRADE

Fairtrade Mærket

Nørregade 15, 4 | 1165 København K | Danmark

T: +45 70231345 | www.fairtrade-maerket.dk

Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
1448 København K

E-post: strategi2012@um.dk

København, den 21. april 2012

Kære Udenrigsminister Christian Friis Bach
Kære Centerchef Charlotte Slente;

Vedlagt følger FN-forbundets høringssvar til " Retten til et Bedre Liv, Udkast til Strategi til Danmarks Udviklings Samarbejde". Som det fremgår, er det særligt det multilaterale aspekt, vi fremhæver i vores svar.

Med venlig hilsen,

Jørgen Estrup, landsformand

Trine Jensen, næstformand

Torleif Jonasson, generalsekretær

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Torleif Jonasson', is located below the typed name.

FN-forbundets høringssvar til Retten til et Bedre Liv, Udkast til Strategi til Danmarks Udviklingssamarbejde

FN-forbundet finder det positivt, at udkastet lægger vægt på Danmarks rolle i forhold til en international retsorden, og at udviklingspolitikken skal bygge på multilaterale aftaler – herunder særligt FN's 2015-mål og FN's menneskerettighedskonventioner, standarder, normer og instrumenter. Udkastet kommer i naturlig forlængelse af lovforslaget og dets henvisning til at indsatsen skal være i overensstemmelse med bl.a. FN-pagten.

Dog er det for FN-forbundet vigtigt at sikre, at fattigdomsmålsætningen stadig er det overordnede udgangspunkt, hvilket vi også anførte i vores høringssvar til ny lov: "Målet for Danmarks udviklingssamarbejde skal være at bekæmpe fattigdom. Indsatsen skal bygge på et samarbejde med landenes regeringer og civilsamfund, som fremmer menneskerettigheder, demokratisering, bæredygtig udvikling og ressourceforvaltning samt fred og stabilitet. Samarbejdet skal ske i overensstemmelse med FN-pagten og de gældende internationale konventioner og aftaler og med respekt for rammerne for internationalt anerkendte principper og mål for udviklingssamarbejde."

Dette bør ske inden for rammerne af internationale bestræbelser for at tilvejebringe global bæredygtig udvikling, en retfærdig fordeling af naturressourcerne og for at bekæmpe økonomisk, social, kulturel og politisk ulighed. Danmarks udviklingssamarbejde skal bidrage til at fremme en mere retfærdig, fredelig og stabil verden. Udviklingspolitikken sigter således på at finde og fremme fælles og holdbare løsninger på globale udfordringer og indgår som et centralt element i dansk udenrigs- og sikkerhedspolitik og dermed i Danmarks globale engagement.

Det skal samtidig klart fremgå, at bistanden skal ydes gennem samarbejde/partnerskaber med modtagerlandene, herunder at dansk udviklingssamarbejde skal gennemføres i et samarbejde med offentlige, multilaterale og private partnere, og tilrettelægges for at sikre størst muligt lokalt ejerskab, som sikrer de pågældende landes ejerskab til programmerne og er i overensstemmelse med principperne i Paris Deklarationen, Accra Handlingsplanen og Busan Slutdokumentet.

I forhold til afsnittet om grøn vækst, betyder det en vækst, som kommer de fattigste grupper til gode. Mht. øvrige kommentarer til afsnittet henvises til vores fælles høringssvar i regi af 92-gruppen, ligesom vi også er med i NGO-forums høringssvar.

Løbende henvises i udkastet til det multilaterale niveau, vigtigheden af Danmarks multilaterale engagement, og styrkede multilaterale partnerskaber. Multilateral bistand er en væsentlig og nødvendig del af den danske indsats, hvorfor det skal påhvile udviklingsministeren at følge arbejdet i de multilaterale bistandsorganisationer, og på den baggrund koordinere samarbejdet mellem de bilaterale og multilaterale aktiviteter i dansk bistand. Dette vil være en form for pålæg om 'aktiv multilateralisme' i Danidas arbejde, som i strategien bl.a. formuleres "Vi vil genindføre den aktive multilateralisme og gennem årlige vurderinger af vores multilaterale partnerskaber styrke fokus og sammenhæng i den danske multilaterale indsats og samspillet mellem det bi- og multilaterale udviklingssamarbejde."

Det kan over de seneste 20 år konstateres, at den multilaterale andel af den danske udviklingsbistand er reduceret betragteligt. I 1992 udgjorde den multilaterale andel af dansk

udviklingsbistand 47 %; i 1998 var tallet 38 %, mens den i 2010 var reduceret til 29 %. I forlængelse af præciseringen af 0,7 % som bistandsmål skal det derfor pointeres, at der bør tilstræbes en ligelig fordeling mellem multilateral og bilateral bistand, og i det omfang en sådan fordeling fraviges, skal det ske på baggrund af konkrete analyser og begrundelser.

Dertil er det vigtigt at anerkende, at udviklingslandenes udvikling og tilpasningsproces er omkostningskrævende og derfor kræver tilførsel af additionel finansiering, f.eks. gennem en global skat på finansielle transaktioner eller andre innovative finansieringskilder. Det er godt, at det i strategien noteres, at Danmark vil styrke indsatsen i kampen for at lukke skattehuller, bekæmpe illegale kapitaloverførsler og fremme en mere effektiv og retfærdig beskatning af udvinding af naturressourcer; det bliver interessant at se, hvordan det i praksis kan føres ud i livet.

I strategiudkastet markeres, at Danmark vil arbejde for at fremme alle menneskerettigheder, såvel de økonomiske, sociale og kulturelle som de borgerlige og politiske. På den baggrund vil det være naturligt, at der også direkte henvises til "Retten til udvikling", første gang vedtaget af FN's generalforsamling i 1986, bekræftet af FN's menneskerettighedskonference i Wien 1993, og som indgår som et af 27 principper vedtaget af FN's bæredygtighedskonference i Rio i 1992. At Danmark eksplicit fremhæver retten til udvikling i en ny strategi, vil være et godt signal i forhandlingsprocessen op til FN's Rio+20-konference, der afholdes i juni 2012.

Der henvises i udkastet til, at Danmark vil støtte op om mekanismer, som adresserer folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden og andre grove menneskerettighedsovergreb. Formuleringen ligger i tråd med FN's princip om "Responsibility to Protect" (R2P), som Danmark var med til at sikre vedtagelsen af, men der henvises kun direkte til Den Internationale Straffedomstol (ICC) – udkastet bør direkte nævne R2P i denne kontekst.

I udkastet fremhæves, at der også kræves "informerede og handlekraftige borgere og institutioner, der har mulighed for at indgå aktivt i samfundslivet og tage medansvar for samfundsudviklingen". Netop civilsamfundets medvirken i forhandlinger, beslutninger, implementering og monitorering er nødvendig, hvis der skal sikres en bæredygtig udvikling – ikke bare i udviklingslandene, som udkastet relaterer sig til, men også i vores del af verden. Vi noterer derfor med tilfredshed, at udkastet støtter et stærkt og uafhængigt civilsamfund. Dertil er det prisværdigt, at Danmark vil støtte "social dialog mellem regeringen, den private sektor og de faglige organisationer og arbejde for, at virksomheders bidrag til udvikling og fattigdomsbekæmpelse skærpes gennem indsatser, der kan styrke socialt ansvarlig virksomhedsadfærd i tråd med FN's Global Compact og med respekt for FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhvervsliv".

Danmark er engageret i at sikre en effektiv indsats i katastrofe- og konfliktområder, og at søge at undgå ukoordineret og/eller mangelfuld indsats af internationale private og offentlige aktører, hvorfor formuleringen om at Danmark vil "styrke samarbejdet med regionale og multilaterale organisationer, særligt FN, i skrøbelige og konfliktramte stater" er et godt udgangspunkt, men også her bør henvises til de private aktører, udover i et senere afsnit, hvor der skrives: "I vores samarbejde med humanitære organisationer vil vi i stigende grad stille krav om, at de lever op til standarder for humanitær ansvarlighed og tilstrækkelig økonomisk og administrativ kapacitet."

FN-forbundet den 21. april 2012

Høringssvar fra Folkekirkens Nødhjælp til udkast til Udenrigsministeriets nye strategi for Danmarks udviklingssamarbejde, "Retten til et bedre liv"

Folkekirkens Nødhjælp (FKN) er medunderskriver af høringssvarene fra NGO-forum og 92-gruppen. Timbuktofonden, som er en af FKN's selvstændige arbejdsfora, indsender eget høringssvar, som vi naturligvis også står bag. Det følgende skal derfor læses som supplerende kommentarer.

Det generelle indtryk

Helt overordnet mener vi, at der er tale om en velskrevet og tilgængelig strategi, som samtidig er udtryk for et højt ambitionsniveau for dansk udviklingspolitik. Dette er vi meget tilfredse med. Vi kan til fulde tilslutte os strategiens dobbelte målsætning om fattigdomsreduktion og fremme af menneskerettighederne.

Vigtigste punkter

Der er dog 4 områder, hvor vi mener, strategien skal præciseres, og hvor vi mener, at en sådan præcisering vil være i fuld overensstemmelse med regeringsgrundlaget og regeringens øvrige udmeldinger.

1. Landbrugsudviklingen bør igen have mere vægt i strategien
2. Pengene til klimafinansiering skal være nye og additionelle
3. Øget multilateral bistand skal følges af øget dokumentation for effektivitet.
4. Øget vægt på folkelig oplysning og folkelig forståelse for globale sammenhænge (punkterne uddybes nedenfor.)

Overordnet ros til strategiens rettighedsbaserede tilgang

Især vil vi gerne give fuldtone støtte til det indledende afsnit om den rettighedsbaserede tilgang, som er fremstillet på en meget god og tilfredsstillende måde med anerkendelse af de fleste nøgleelementer: deltagelse, åbenhed og ansvarlighed, ikke-diskrimination og en kobling til menneskerettighedsstandarder. Vi er især glade for, at der i dette afsnit er en anerkendelse af *alle* menneskerettighederne, inklusive de økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, og for at det siges tydeligt, at regeringernes forpligtelse ikke er at opfylde dem alle med det samme, men at kunne vise fremskridt (dette er i overensstemmelse med menneskerettighedsstandarder på dette område). Vi er endvidere meget glade for, at man anerkender vigtigheden af ytrings- og forsamlings/foreningsfriheden.

Opfyldelsen af menneskerettighederne er ikke bare en teknisk øvelse – vores strategier bør bygge på magtanalyser for at være effektive. Derfor er det meget tilfredsstillende, at strategien anerkender behovet for at "identificere de strukturelle forhold og magtrelationer, som skaber ulighed og diskrimination", og at man forpligter sig til at se på fremskridt i menneskerettigheder i den politiske dialog.

I forhold til ligestilling og kvinders rettigheder er der tale om et stærkt dokument, og det er glædeligt, at dette nævnes flere gange under de forskellige afsnit og ikke bare i et isoleret afsnit for sig selv.

Vi er også meget glade for det øgede fokus ikke blot på økonomisk vækst, men også på fordelingen af ressourcer og behovet for at gøre noget ved ulighed.

Der er tale om mange fine ambitioner om, hvad Danmark vil. Dog kan vi finde meget få indikationer af, hvordan man vil sikre, at vi kan se, om det går den rigtige vej – disse indikationer er fraværende selv i afsnittene "Fra ord til handling" og "Fokus på resultater og risikohåndtering. Vi vil derfor opfordre til, at der udarbejdes mere konkrete handlingsplaner med mål og indikatorer på de enkelte prioritetsområder.

Herudover har vi følgende kommentarer til de enkelte afsnit i teksten:

En rettighedsbaseret tilgang:

I den ellers imponerende beskrivelse af den rettighedsbaserede tilgang (RBA) savner vi en specifik reference til "empowerment", som også er et nøgleelement i RBA. I denne sammenhæng kunne også nævnes en stærkere rolle for civilsamfundsorganisationerne i at facilitere kapacitetsopbygning, viden om rettigheder og styrket opbygning af netværk.

Det er desværre ikke helt klart, hvordan den flotte definition på rettighedsbaseret tilgang slår igennem i de konkrete strategier og aktiviteter under de forskellige sektorer. Det er for eksempel meget vanskeligt at få øje på i afsnittet om "Bæredygtig Fødevarerproduktion", som mere ser ud til at være et af Danidas vækstflagskibe, og som ikke tager den rettighedsbaserede tilgang i betragtning. Der er ingen henvisning til retten til mad eller blot til økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder, eller til at sikre, at landbrugspolitikker og andre politikker er i overensstemmelse med menneskerettighedsstandarderne omkring retten til mad osv.

Endvidere er der rundt omkring en uhensigtsmæssig sprogbrug så som i slutningen af side 1: "hvor der drages omsorg for de svage i samfundet." Ud fra et rettighedsbaseret perspektiv burde dette bygge på en forståelse for deres *rettigheder* og ikke "omsorg".

Det er godt, at der gennem papiret er et gentaget fokus på ligestilling, kvinders rettigheder osv. Men når det kommer til de forskellige sektorer, ser det konkrete fokus mest ud til at være på de økonomiske og sociale rettigheder, inklusive seksuelle og reproduktive rettigheder. Vi kunne ønske et lidt større fokus på kvinders politiske rettigheder, på de strukturelle og kulturelle forhold der skaber uligheder, og på involvering af begge køn i arbejdet for ligestilling.

Konkret vil vi foreslå følgende tilføjelse (i kursiv):

- "Arbejde for at fremme alle menneskerettigheder, såvel de økonomiske, sociale og kulturelle som de borgerlige og politiske, med særligt fokus på kvinders rettigheder og lige adgang til *beslutningsprocesser*, ressourcer og muligheder." (s. 6 bullet 2)

"Fire tværgående principper" Det er glædeligt, at Danida vil opfordre sine partnere til at måle fremskridt i forhold til at indfri menneskerettighedsprincipperne og i relation til ulighed. Vi undrer os dog over, hvorfor der kun henvises til ulighed i adgang til serviceydelser (side 7-8)

"Ikke-diskrimination" Her vil vi foreslå følgende tilføjelse (tilføjelse angivet i kursiv):

"Vi vil identificere de strukturelle forhold og magtrelationer, som skaber ulighed og diskrimination og arbejde for forandring. *I visse tilfælde kan dette betyde midlertidige "affirmative action"-handlinger såsom kvoter for øget deltagelse af kvinder og diskriminerede grupper*". (side 8)

"Ansvarlighed" Det er særdeles progressivt, at Danmark anerkender, at det også handler om vores egen ansvarlighed, og at borgere i modtagerlande får mulighed for at klage over uhensigtsmæssige konsekvenser af udviklings Samarbejdet. Dog er det tankevækkende, at der ikke refereres til Danmarks ansvarlighed (accountability) i forhold til menneskerettighedsstandarderne.

I forhold til den private sektor glæder vi os over, at virksomheder og investorer skal holdes ansvarlige i overensstemmelse med FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhvervsliv (side 9).

Det er endvidere prisværdigt og meget ambitiøst, at Danmark vil arbejde for at fremme den rettighedsbaserede tilgang også i EU, FN og Verdensbanken (side 23-24).

Menneskerettigheder og demokrati

Vi vil opfordre til, at man her gentager referencen til kastediskrimination (nævnt på side 8). Konkret foreslår vi følgende tilføjelse (markeret med kursiv)

"Vi vil bekæmpe diskrimination og ulighed. Kvinder, børn, unge og sårbare og marginaliserede grupper, herunder verdens oprindelige folk og mennesker udsat for kastediskrimination skal have en stemme og opmærksomhed i de politiske prioriteringer" (side 10).

"Styrket demokrati, ytringsfrihed og deltagelse" Her vil vi foreslå en henvisning til behovet for at beskytte civilsamfundets råderum. Vi foreslår følgende tilføjelse (markeret med kursiv):

"Vi vil støtte udviklingen af stærke og uafhængige civilsamfund. Folkelig organisering fremmer aktivt medborgerskab, og de folkelige organisationer spiller en vigtig rolle i arbejdet for forandring, social innovation, ansvarlighed og som fortaler og vagthund for befolkningens rettigheder. Danmark vil aktivt modgå indskrænkninger af det civile råderum i vores samarbejdslande og via vores internationale samarbejde. Dette indebærer blandt andet at holde nøje øje med udviklingen af NGO-rammelove og andre love; at indføre regelmæssige konsultationer med repræsentanter for civilsamfundet; og at støtte globale FN rapporteurs f.eks. vedr. ytringsfrihed, vedr. forsamlings- og organisationsfrihed, og vedr. menneskerettighedsforkæmpere." (side 11)

"Stærk indsats for kvinders rettigheder" Her ser det igen ud, som om Danmark primært vil fokusere på økonomiske rettigheder og ejendomsret. Dette er udmærket, men der bør også være et stærkere og mere eksplicit fokus på kvinders politiske deltagelse – dette bør ikke kun stå som en hensigtserklæring i denne paragraf og i de indledende bemærkninger på side 10.

Fint med en reference til FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhvervsliv, men det virker lidt fejlplaceret under en sektion om "social dialog om faglige rettigheder". Der bør være et bredere fokus i dette afsnit end blot på arbejdstagerrettigheder, kollektiv forhandling osv. for at dække en bredere respekt for menneskerettighederne i implementeringen og virkningen af privatsektorinitiativer og investeringer.

Der mangler et fokus på nye "borger"-medier, mobil kommunikation, sociale og online medier med fokus på ytringsfrihed og monitorering af offentlig ressource allokering.

Grøn Vækst:

Fra FKN's side har vi taget aktivt del i referencegruppen om "Fødevarer sikkerhed, landbrugsudvikling og modstandskraft". Det er med ærgrelse og undren, at vi kan konstatere, at disse emner er endt med at blive kraftigt nedprioriteret i det foreliggende strategiudkast. Vi har modtaget høringssvaret fra Økologisk Landsforening, og vi deler til fulde de synspunkter, de giver udtryk for og bakker op om deres forslag.

Det ligner en meget uheldig svækkelse af landbrugsområdet, hvor Danmark ellers har en stor og historisk komparativ fordel, både i forhold til erfaringerne med organisering og kollektive bevægelser, brugerstyret rådgivningsvirksomhed, miljøvenlige metoder, økologisk landbrug og et stærkt forskningsmiljø.

Rettighedsperspektivet står svagt i dette afsnit. Der er et stærkt fokus på produktionssiden, og det er kun i sammenhæng med jord og ejendomsret, at det kobles til rettigheder. Vigtige aspekter såsom ulighed i adgangen til mad og sammenhængen med f. eks. Danmarks fødevarer- og handelspolitik er ikke berørt.

Der nævnes en styrket kobling til den private sektor som drivkraft for øget produktion, men problemer med patentering af genmateriale, monopol på frøproduktion, spekulation i fødevarerprodukter etc. nævnes ikke, selvom disse ofte er medvirkende til at øge ulighed og reducere retten til mad for de fattigste.

Agro-økologi, som var et centralt emne i referencegruppen, er ikke nævnt som en vigtig komponent i at sikre bæredygtig, klimavenlig fødevarerproduktion. Agro-økologi har et stort potentiale til at øge produktiviteten specielt i ulande, hvor metoderne samtidigt bidrager til at mindske sårbarheden overfor klimavariationer. Agro-økologiske teknikker og principper inddrager typisk lokal kapacitet og viden og er den mest effektive måde at skabe arbejdspladser på landet på, fordi mange metoder er arbejdskraftintensive.

Det er godt, at strategien anerkender betydningen af adgang til jord. Desværre omtales kun problemer i forbindelse med legale private køb af jord. Vi opfordrer til større opmærksomhed om de mange eksempler på jordtyveri (land-grabbing), og at man i strategien i højere grad understreger, at firmaer også har et stort ansvar for at sikre, at der ikke kommer negative lokale effekter af investeringer i for eksempel landbrug.

Erhvervslivet får meget opmærksomhed i strategien. Desværre er der meget svage referencer til de potentielle problemer, som kan følge med et større fokus på private investeringer. Det er vigtigt, at udviklingsbistanden fastholder et fattigdomsfokus, og dette bør også være et formål i erhvervssamarbejder.

NGO'er og andre civilsamfundsorganisationer har en vigtig rolle at spille. Dette anerkendes flere steder i teksten. Der mangler dog henvisninger til civilsamfundet i relation til private investeringer. Det er vigtigt, at lokale aktører får mulighed for dialog i relation til private investeringer, og der er et stort potentiale i partnerskaber, som inkluderer både erhvervsliv og civilsamfundsaktører. Disse muligheder bør anerkendes.

Begrebet "bæredygtighed" er ikke defineret, og det er heller ikke klart, hvad der menes med "grøn vækst" – og hvordan denne adskiller sig fra traditionel ikke-grøn vækst. Det er muligt at fortolke det, som at økonomisk vækst skal bygge på vedvarende energi. Det vil dog være en meget smal definition, og vi håber derfor, at begrebet får en bredere betydning, som bygger på bæredygtighed for både miljø, økonomi og social udvikling.

Der refereres til klima flere steder i strategien. Det er godt, at klima bliver inddraget som et tværgående tema, men det er vigtigt at dette afgørende tema får et tydeligt fokus. Vi vil anbefale, at der laves en separat klimastrategi, som også kobles til den klimafinansiering, som Danmark forventes at bidrage med i relation til den internationale klimafinansiering. Som aftalt ved COP13 i Bali skal klimafinansiering være "ny og additionel" for at sikre, at klimafinansieringen ikke tages fra eksisterende udviklingsbistand. Vi vil anbefale, at det understreges, at de midler, som Danmark vil rapportere som en del af den internationale klimafinansiering, også samles i et separat budget, som ikke tæller med i den danske udviklingsbistand.

Stabilitet og beskyttelse

FKN er enig med udspillet oprioritering af det multilaterale samarbejde og den "aktive multilateralisme". Særligt indenfor skrøbelige stater mener vi denne oprioritering er vigtig. Men for at dette skal lykkes, kræves et meget stærkere, konstruktivt og kritisk dansk engagement for kvalitativt at forbedre bl.a. FN's evner og muligheder for specielt at koordinere humanitære indsatser samt for at yde et reelt bidrag til beskyttelse af civile gennem både diplomatisk/politisk indsatser og konkrete fredsmissioner. En øget støtte til multilateralismen bør således være knyttet til højere forventninger til de konkrete resultater af bl.a. FN's indsatser.

FKN er meget tilfredse med, at man vil fremme respekten for de humanitære principper, og at man vil lægge stor vægt på lokalt ejerskab og lokal kapacitet som et fundament for varig stabilitet. Strategien bør dog i højere grad tilkendegive, at Danmark vil respektere de væsensforskellige roller, som militære og civile aktører har i en humanitær krise og understrege, at Danmark i alle sammenhænge vil efterleve de internationale principper og retningslinjer for ydelse af humanitær bistand. Det gælder i de helt særlige situationer, hvor dansk militær kan blive nødt til at påtage sig humanitære opgaver. Men det gælder i lige

så høj grad for FN-missioner i områder med komplekse katastrofer, hvor Danmark bør arbejde for at få genindført en klarere adskillelse af den politisk/militære del af FN missionerne fra de relevante humanitære (FN) aktører.

Resultater og effektivitet

I dette afsnit mangler vi et fokus på "gunstige rammebetingelser" (enabling environment) for civilsamfundet. Dette er slet ikke nævnt, selvom der er en vis grad af anerkendelse af civilsamfundets rolle i, sammen med parlamenter, at udvikle demokratisk ejerskab. Vi vil foreslå, at man nævner behovet for at udvikle konkrete indikatorer for at vurdere sådanne gunstige rammebetingelser for civilsamfundet.

Det er udmærket at nævne den parlamentariske kontrol med regeringers forvaltning af samfundets midler, men i mange lande, hvor institutioner er præget af patron-klientforhold, eller hvor et enkelt parti dominerer parlamentet, er dette ikke tilstrækkeligt. Der er også behov for et uafhængigt og stærkt civilsamfund til at monitorere brugen af budgetressourcerne, ikke kun på centralt hold, men også decentralt – for at kunne afgøre om de midler, der er sat af fra centralt hold også bliver brugt som de skal. Civilsamfundsorganisationer spiller mange roller, herunder at fremme ansvarlighed og demokratisk styring, niche-programmering eller innovation og bottom-up tiltag for at skabe bæredygtig forandring.

Det er vigtigt, at en eventuel fælles ramme for måling af resultater eller krav om tilpasning ikke udelukker muligheden for, at folkelige organisationer kan forfølge de resultater, de selv har defineret og som er mest relevante for de mennesker, de arbejder med – i overensstemmelse med vedtagne internationale rettigheder såsom friheden til at organisere sig og til at søge finansiering til ethvert lovligt formål.

Det er godt, at Danmark vil tage fordelingen af ressourcer og opfyldelse af menneskerettighederne op som en del af dialogen omkring budgetstøtte.

Endelig vil vi gerne understrege behovet for at styrke den folkelige oplysning og folkelige forståelse for globale sammenhænge. Dette er ikke mindst vigtigt, når vi nu vil gå mere over til budgetstøtte. Desværre er dette element næsten fraværende, hvilket er et meget dårligt signal.

Med venlig hilsen

Henrik Stubkjær
Generalsekretær, Folkekirkens Nødhjælp

Fra: Niels Halberg [Niels.Halberg@icrofs.org]
Sendt: 22. april 2012 22:41
Til: Strategi2012
Emne: høringssvar til Danidas strategi

Til rette vedkommende,

Modtag venligst hermed et høringssvar til Danida's strategioplæg 2012 på vegne af Fødevarerministeriets center for forskning og udvikling af økologiske fødevarer systemer Icrofs.

På baggrund af vores ekspertise og erfaring fra forskning i økologisk jordbrugs betydning for småbønders fødevarer sikkerhed og økonomi gennem anvendelse af agro-økologiske metoder samt øget markedsorientering og adgang til -høj værdi – markeder finder vi det ærgerligt og ubegrundet at referencer til dette, som fandtes i tidligere versioner af oplæg til strategien, nu er gleget helt ud af den seneste version. I de afsnit, som nævner fødevarer sikkerhed og landbrugsudvikling anvendes nu meget brede formuleringer om bæredygtigt landbrug, som ikke i tilstrækkelig grad præciserer, hvilke strategier Danida ser som væsentlige.

Der er evidens for at agro-økologiske metoder, herunder økologisk jordbrug, både kan forbedre fødevarer sikkerheden og markedsadgang for småbønder. Dette er bl.a. også anbefalet af FNs særlige udsending vedr fødevarer sikkerhed, O. De Schutter. Internationalt, bl.a. i FAO regi er såkaldt "climate smart agriculture" en central strategi for at sikre modstandsdygtigheden (resiliens) for småbønder i forhold til udfordringerne fra klimaændringer. Agro-økologiske principper og metoder er et centralt element i denne strategi. Dette hænger desuden sammen med behovet for at udvikle og udbrede landbrugsformer, som på samme tid kan intensivere produktionen blandt småbønder og forbedre og beskytte naturgrundlaget herunder dyrkningsjorden, vand og biodiversitet. Danmark har gode forudsætninger for at gøre dette til et vigtigt element i en udviklingsstrategi og understøtte både forskning og udvikling samt udbredelse af agro-økologiske metoder. Det foreslås derfor at disse emner nævnes eksplicit enten i disse afsnit eller ved at der (igen) laves et særligt område (kapitel) i strategien vedr. fødevarer sikkerhed gennem udvikling af agro-økologiske metoder, forbedring af markedsforhold og -adgang mm. (der eksisterer allerede væsentligt tekst materiale om dette brug i tidligere version af strategien herunder fra de tidligere undergrupper, som kan bruges).

Niels Halberg
Centerleder
MSc, PhD

International Centre for Research in Organic Food Systems
ICROFS P.O. box 50
DK 8830 Tjele
Denmark

tel: 89 99 12 06
fax: 89 99 16 73

www.icrofs.org

Et velfungerende sundhedssystem er en forudsætning for sundhed

Globale Læger er en organisation, der arbejder for at sikre sundhed til alle på globalt plan. Derfor kan vi kun bifalde, at udkastet til den nye strategi for Danmarks udviklingssamarbejde anerkender sundheds betydning for et lands udvikling. Som udkastet formulerer det: *"Mennesker, der har for dårlig ernæring, sundhed og uddannelse, fastholdes i fattigdom og eksklusion. Sociale fremskridt er derfor afgørende for menneskelig udvikling."* (s. 16)

Vi så dog også gerne, at strategien mere udtrykkeligt beskriver, hvordan målet om en styrket sundhedssektor skal opnås. Ifølge udkastet skal midlerne i større grad fordeles via multilaterale aktører. Her bør man fortrinsvis vælge aktører, der yder bred støtte til sundhedssystemer, fremfor nogle der fokuserer på at bekæmpe enkelte sygdomme, hvorved man risikerer en fragmentering af indsatsen på sundhedsområdet. Kun ved at opbygge et omfattende, integreret sundhedssystem, der kan tage sig af hele befolkningen fra vugge til grav, opnår man dækning af hele befolkningens sundhedsbehov fremfor blot udvalgte grupper.

Et tilstrækkeligt antal af kvalificerede medarbejdere er en af de væsentligste byggesten i et velfungerende sundhedssystem. Hospitaler og sundhedsklinikker kan dårligt fungere uden medicin og udstyr, men absolut ikke uden personale, hvorfor bl.a. WHO sætter uddannelsen af sundhedsarbejdere højt på dagsordenen (se fx World Health Report 2006). Støtte til forskere og forskning er af særlig vigtighed for, at sundhedsvæsenet kan tilpasse indsatsen til aktuelle sundhedsudfordringer. Her kan den danske ressourcebase spille en stor rolle for at kapacitetsopbygge deres kolleger i samarbejdslandene, hvorfor det er vigtigt også at udvikle det danske forskningsmiljø i international sundhed. Dette understreges på udkastets side 5 og kunne med fordel også fremhæves i afsnittet om sociale fremskridt: *"[Vi] samarbejder med udviklingslandenes uddannelses- og forskningsinstitutioner for at støtte udvikling af forskningskapacitet. Samtidig er vores egne uddannelses- og forskningsinstitutioner internationalt anerkendte og bidrager til at skabe ny viden og innovative løsninger, som fattige lande har god brug for."*

Endelig vil vi gøre opmærksom på, at skønt seksuel og reproduktiv sundhed er et vigtigt område, er kvinders behov på sundhedsområdet langt mere omfattende end dette. Kvinder udgør mange steder en særlig udsat gruppe, hvis sundhedsmæssige behov i bred forstand ofte negligeres. De har særligt behov for et sundhedssystem, der tilbyder dem sammenhængende sundhedsydelse og adresserer deres behov gennem hele livet, ikke blot i forbindelse med reproduktion.

Vi håber derfor, at afsnittet om støtte til sociale sektorer vil blive modificeret, så vigtigheden af bred kapacitetsopbygning af sundhedssystemer, også for kvinders sundhed, samt støtte til uddannelse af sundhedspersonale og til forskningsmiljøer både i Danmark og i samarbejdslandene fremhæves.

Gideon Ertner
Formand, Globale Læger

Et velfungerende sundhedssystem er en forudsætning for sundhed

Globale Læger er en organisation, der arbejder for at sikre sundhed til alle på globalt plan. Derfor kan vi kun bifalde, at udkastet til den nye strategi for Danmarks udviklingssamarbejde anerkender sundheds betydning for et lands udvikling. Som udkastet formulerer det: *"Mennesker, der har for dårlig ernæring, sundhed og uddannelse, fastholdes i fattigdom og eksklusion. Sociale fremskridt er derfor afgørende for menneskelig udvikling."* (s. 16)

Vi så dog også gerne, at strategien mere udtrykkeligt beskriver, hvordan målet om en styrket sundhedssektor skal opnås. Ifølge udkastet skal midlerne i større grad fordeles via multilaterale aktører. Her bør man fortrinsvis vælge aktører, der yder bred støtte til sundhedssystemer, fremfor nogle der fokuserer på at bekæmpe enkelte sygdomme, hvorved man risikerer en fragmentering af indsatsen på sundhedsområdet. Kun ved at opbygge et omfattende, integreret sundhedssystem, der kan tage sig af hele befolkningen fra vugge til grav, opnår man dækning af hele befolkningens sundhedsbehov fremfor blot udvalgte grupper.

Et tilstrækkeligt antal af kvalificerede medarbejdere er en af de væsentligste byggesten i et velfungerende sundhedssystem. Hospitaler og sundhedsklinikker kan dårligt fungere uden medicin og udstyr, men absolut ikke uden personale, hvorfor bl.a. WHO sætter uddannelsen af sundhedsarbejdere højt på dagsordenen (se fx World Health Report 2006). Støtte til forskere og forskning er af særlig vigtighed for, at sundhedsvæsenet kan tilpasse indsatsen til aktuelle sundhedsudfordringer. Her kan den danske ressourcebase spille en stor rolle for at kapacitetsopbygge deres kolleger i samarbejdslandene, hvorfor det er vigtigt også at udvikle det danske forskningsmiljø i international sundhed. Dette understreges på udkastets side 5 og kunne med fordel også fremhæves i afsnittet om sociale fremskridt: *"[Vi] samarbejder med udviklingslandenes uddannelses- og forskningsinstitutioner for at støtte udvikling af forskningskapacitet. Samtidig er vores egne uddannelses- og forskningsinstitutioner internationalt anerkendte og bidrager til at skabe ny viden og innovative løsninger, som fattige lande har god brug for."*

Endelig vil vi gøre opmærksom på, at skønt seksuel og reproduktiv sundhed er et vigtigt område, er kvinders behov på sundhedsområdet langt mere omfattende end dette. Kvinder udgør mange steder en særlig udsat gruppe, hvis sundhedsmæssige behov i bred forstand ofte negligeres. De har særligt behov for et sundhedssystem, der tilbyder dem sammenhængende sundhedsydelse og adresserer deres behov gennem hele livet, ikke blot i forbindelse med reproduktion.

Vi håber derfor, at afsnittet om støtte til sociale sektorer vil blive modificeret, så vigtigheden af bred kapacitetsopbygning af sundhedssystemer, også for kvinders sundhed, samt støtte til uddannelse af sundhedspersonale og til forskningsmiljøer både i Danmark og i samarbejdslandene fremhæves.

Gideon Ertner
Formand, Globale Læger

Kalaallit Nunaata Sinniisoqarfia
Grønlands - Repræsentation

Formandens departement
Naalakkersuisut Siulittaasuata Naalakkersuisoqarfia

Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
1448 København K

strategi2012@um.dk

Vedr. bemærkninger til udkast for Strategi for Danmarks Udviklingssamarbejde.

Først og fremmest skal vi takke for at have fået mulighed for at kunne bidrage til den nye Strategi for Udviklingssamarbejde via deltagelse i referencegruppen for demokrati og menneskerettigheder. Som også udtrykt i brevet af 15. februar 2012 fra Formand for Naalakkersuisut Kuupik Kleist til Udviklingsminister Christian Friis Bach bifalder vi valget om at styrke den rettighedshedsbaserede tilgang til udvikling.

Som en helt overordnet kommentar til udkastet til strategien vil vi mene at de fire særdeles velvalgte tværgående principper i rettighedstilgangen (ikke-diskrimination, deltagelse og inddragelse, åbenhed og ansvarlighed) fordrer en stærkere refleksion af støtten til oprindelige folks rettigheder end den man finder i det nuværende udkast. Også selvom at vi har den forståelse af Strategi for Støtte til oprindelige folk fortsat består (og vil bestå) som en underliggende strategi er det af hensyn til programmering, konkret udmøntning og den politiske dialog vigtigt at der er entydige referencer til Danmarks politik på støtten til oprindelige folk i den overordnede strategi. Med til en kvalificeret refleksion af oprindelige folks rettigheder, er at oprindelige folk ikke kun opfattes som hørende til "sårbare og marginaliserede grupper", men at der her er tale om rettighedshavere og at anerkendelse og understøttelse af disse rettigheder udgør vigtige forudsætninger for bekæmpelse af fattigdom samt fremme af menneskerettigheder og demokrati.

Såfremt det ønskes står vi naturligvis til rådighed med konkrete tekstbidrag til en stærkere refleksion af støtten til oprindelige folks rettigheder. Ligesom vi ser frem til et fortsat godt samarbejde om støtten til oprindelige folk.

Med venlig hilsen

Tove Søvn Dahl Pedersen

Toqq/direkte
telefon 3283 3836 • fax 3283 3801

23. april 2012
J.nr. 07.59-10
Brev nr.

Strandgade 91, 3
Postboks 2151
1016 København K

Tlf. (+45) 3283 3800
Fax (+45) 3283 3801
journal@ghsdk.dk
www.nanoq.gl/ghsdk

Fra: Ea Ejersbo [ea@goglerskolen.dk]
Sendt: 19. april 2012 10:18
Til: Strategi2012
Emne: Bemærkninger til høringsudkast

Opfølgingsflag: Opfølgning
Flagstatus: Fuldført

Vedrørende strategiudkast 2012

Vi har læst ministeriets udkast med interesse. Der er mange gode indsatsområder, men vi bider dog mærke i at der fokuseres meget lidt på kultur i forbindelse med foreningsliv. I stedet vægtes politik, fagforeninger og humanitære foreninger.

Det er vores erfaring, fra projektarbejde i Mellemøsten (Palæstina og Syrien), at man i regionen er meget skeptisk overfor politisk aktivitet, ikke mindst når den er støttet eller organiseret udefra. Her har vi rigtig gode erfaringer med at bidrage til udvikling af demokratiske processer, borgerinddragelse, osv. gennem kulturprojekter, og helt uden de store paroler.

Vi oplever at kultur kan noget særligt, netop i et område som Mellemøsten. Og her har cirkus vist sig at have en evne til at krydse mange skel, med sin baggrund som en folkelig og international kunstform. Cirkus benytter sig af en ordløs formidling og undgår dermed sprogbarrierer; Samtidig betyder den internationale tradition i cirkus at formen ikke knytter sig til en bestemt national eller etnisk identitet, hvilket er med til at åbne op for samarbejde på tværs af traditionelle skel i samfundet; og det folkelige udspring gør det oplagt at integrere lokale traditioner, indenfor f.eks. musik og dans, i forestillingerne og dermed give formen en lokal forankring.

Netop i lande, hvor der er modstand mod organiseret politisk aktivitet med fokus på krav og rettigheder, kan kulturprojekter og opbygning af kulturforeninger medvirke til at udvikle aktivt medborgerskab, øve demokratiske processer, og mindske frykten for det aktive foreningsliv.

Vi opfordrer til at man tænker kulturarbejdet ind i udviklingsarbejdet, også helt nede på græsrodsniveau.

Med venlig hilsen

Gøglerkolen

P.C. Asmussen
forstander

Ea Ejersbo
ledelsessekretær / principals assistant

Gøglerkolen / School of Street Circus
Klosterport 4 E
DK-8000 Århus C

tel.: +45 86 19 56 99
pc mob. direkte: +45 29 25 60 21
ea mob. direkte: +45 51 54 09 28
www.goglerskolen.dk

IBIS høringssvar til 'Retten til et Bedre Liv'.

Tak for muligheden for at kommentere på forslaget til strategi.

For så vidt angår mere generelle og overordnede kommentarer henviser vi til NGO FORUMS høringssvar.

IBIS har derudover følgende supplerende kommentarer.

Prioritering af uddannelse.

IBIS værdsætter i udgangspunktet den nye strategi, hvor det udtrykkes at Danmark ønsker at sætte fordeling og rettigheder på de sociale områder højere på dagsordenen i multilaterale fora. Samtidig værdsætter IBIS, at Danmark vil arbejde for *"at staten, i de lande vi samarbejder med, gradvist bliver i stand til at sikre alle borgere adgang til den højest mulige standard i uddannelses- og sundhedsvæsenet.* Men det er ikke muligt med strategien i hånden at afgøre, hvilke sektorer der vil blive op- eller ned-prioriteret, herunder i hvilket omfang uddannelse er en prioritet. Som vi forstår prognoserne vil allokeringen til uddannelse i 2014 *falde* fordi en række bilaterale uddannelsesprogrammer lukkes. Vi vil opfordre til, at indsatsen for uddannelse tværtimod opprioriteres, hvilke vil harmonere bedre med de politiske tilkendegivelser, der over en årrække er blevet givet af stort samtlige partier i Folketinget.

IBIS anbefaler, at uddannelse prioriteres i et samspil mellem støtte til multilaterale institutioner og en bilateral indsats. Global Partnership for Education er i den sammenhæng en central mekanisme men har som forudsætning, at bilaterale donorer fastholder et bilateralt engagement. Dette synspunkt var der enighed om i gruppen, der på Bella centeret diskuterede de sociale sektorer, og synspunktet fremføres ligeledes af GPE selv. .

Ovenstående anbefaling hænger sammen med hvornår Danmark kan give støtte i form af generel budgetstøtte eller sektorprogramstøtte. Når forudsætningerne for at give generel budgetstøtte er til stede, har dette instrument mange fordele. Men den dialog, der føres mellem donorer og regering, når der gives generel budgetstøtte, vil fokusere på public financial management. Det er ikke i dét forum, at man diskuterer de overordnede prioriteringer vedrørende f.eks. uddannelse.

I mange lande er forudsætningerne ikke til stede for at give generel budgetstøtte, hvorimod det er muligt at arbejde med sektorprogramstøtte. Dét instrument har den fordel, at Danmark som donor tager et mere generelt ansvar for, at tingene fungerer som de skal, og eventuelle misbrugssager er dermed afgrænset. Som donor, der giver sektorprogramstøtte til f.eks. uddannelse, vil man have lejlighed til at diskutere og bidrage til udviklingen af uddannelse på et overordnet, strategisk niveau, og man vil være i stand til at give teknisk kapacitetsstøtte.

På linje med strategiens afsnit om 'Ret til seksuel og reproduktiv sundhed' foreslår IBIS, at der formuleres et afsnit om 'Retten til kvalitetsuddannelse', som kan give en klar strategisk retning.

Summen af ovenstående er, at IBIS anbefaler en opprioritering af støtten til uddannelse, at dette foregår ved at støtte både multilateralt og bilateralt, og at Danmark udnytter muligheden for at påvirke den strategiske udvikling af uddannelsessektoren ved også at støtte gennem sektorprogramstøtte.

Politikkohærens og kapitalflugt og skattely.

IBIS anerkender strategiens afsnit om sammenhængende politikker og ambitionen om i EU regi at arbejde for at ambitionerne bliver omsat til handling. Vi synes samtidig, at Danmarks egen implementering af kohærens halter bagefter. Vi henviser i den forbindelse til CONCORD's høringsvar desangående.

Der er konkret ét område, som er en del af regeringsgrundlaget, og som vi i IBIS er stærkt optaget af i dette perspektiv, nemlig 'Danmark skal føre an i kampen for at lukke skattehuller, adressere illegale kapitaloverførsler og fremme en retfærdig beskatning af naturressourcer i verdens fattigste lande'. Vi hilser det velkomment, at denne ambition er afspejlet i strategien og er optagede af hvilke skridt der kan og bør tages for at prioritere dette. Emnet er helt centralt, fordi der potentielt kan skaffes endog meget store ressourcer til at opfylde befolkningers rettigheder, hvilket finanskrisen og de deraf følgende vigende bistandsbudgetter aktualiserer behovet for.

Vi vil foreslå, at strategien på dette punkt følges op af en konkret handlingsplan efter sommerferien, og at det i den forbindelse overvejes at tage et nordisk initiativ for at sikre et internationalt momentum.

Med venlig hilsen

Vagn Berthelsen
Generalsekretær

Udenrigsministeriet
Strategi2012@um.dk

STRANDGADE 56
DK-1401 KØBENHAVN K
TEL. +45 32 69 88 88
FAX +45 32 69 88 00
CENTER@HUMANRIGHTS.DK
WWW.MENNESKERET.DK
WWW.HUMANRIGHTS.DK

DATO 23. april 2012

J.NR.
540.10/27032/CFP

Høring over udkast til Strategi for Danmarks Udviklingssamarbejde, 'Retten til et bedre liv'

Udenrigsministeriet har ved e-mail af 30. marts 2012 anmodet om Institut for Menneskerettigheders eventuelle bemærkninger til ovenævnte udkast.

1. Resumé

Institut for Menneskerettigheder ønsker først og fremmest at byde udkastet til den ny strategi for Danmarks udviklingssamarbejde velkomment, ligesom muligheden for at bidrage med kommentarer og input er værdsat.

Instituttet finder det vigtigt og positivt, at den ny strategi tager en menneskerettighedsbaseret tilgang, og at menneskerettigheder ses som både et mål i sig selv og som et middel. Instituttet har god erfaring med at arbejde menneskerettighedsbaseret, og instituttet er i kraft af sin kombinerede forskningsbaserede og praktiske tilgang i en god position til at sikre, at den menneskerettighedsbaserede tilgang ikke alene bliver et værdigrundlag, men et egentligt juridisk normativt fundament for udviklingssamarbejdet.

At strategien i høj grad baserer sig på gode danske erfaringer både nationale og internationale, ser instituttet som et solidt fundament for at gøre en forskel som går videre end Danmarks størrelse umiddelbart tilsiger.

Verdenserklæringen om menneskerettigheder beskriver i sin fortale, at menneskerettighederne kan betragtes som et samlet sæt af anvisninger på de rammer, en stat bør sætte for at fremme fredelig udvikling af samfundet. Disse rammer skal sikre, at det enkelte menneske får mulighed for at udnytte sit fulde potentiale under respekt for andres.

rettigheder og værdighed, og at samfundsudviklingen styres således, at der sker sociale fremskridt og bedring af levevilkår.

Menneskerettighederne udvikles normativt i høj grad på det internationale og regionale plan, men deres gennemførelse sker nationalt og er et nationalt ansvar. Derfor har stater frihed til at definere, hvordan de vil definere disse rammer under hensyntagen til nationale kulturelle eller andre særegenheder. Andre lande eller multilaterale organisationer kan ikke anvise, hvordan et land konkret skal gennemføre menneskerettighederne, men har muligheden for at understøtte de processer og institutioner, som sikrer at menneskerettighederne gennemføres. Derved bliver menneskerettighederne til udviklingsmål med udgangspunkt i en national dialog, mål, behov og ressourcer.

Instituttet ser Udviklingsstrategiens egentlige udfordring i forhold til dens udmøntning, da den fordrer en nytænkning i hele Danidas organisation og relaterede aktører og i udviklingen af kapacitet og konkrete redskaber til at gennemføre den menneskerettighedsbaserede tænkning. I særdeleshed i forhold til nødvendigheden af forudgående analyser af de grundlæggende årsager og data, som bygger på HRBA principperne. Ligeledes vil der i kraft af strategiens nytænkning også herske tvivl om gyldigheden af eksisterende substrategipapirer. Instituttet vil derfor opfordre til, at man i udviklingsstrategien supplerer med et afsnit med relaterede eksisterende strategier og deres gyldighed samt forsætter arbejdet med "How to notes".

Instituttet har en række generelle kommentarer til udkastet og enkelte specifikke kommentarer.

Instituttet ser frem til at bidrage til det videre arbejde med at gøre strategiens målsætninger og intentioner til virkelighed.

2. Ikke-diskrimination

Som en statslig institution med mandat til at bidrage til gennemførelsen af menneskerettigheder i Danmark og internationalt arbejder Institut for Menneskerettigheder altid på basis af det fundamentale princip om ikke-diskrimination. Instituttet finder udkastets fokus på lige adgang til ressourcer og lige adgang til offentlige ydelser af største vigtighed for såvel opfyldelse af menneskerettighederne som for bidrag til eliminering af fattigdom.

Instituttet finder det vigtigt, at offentlige ydelser defineres, og at disse går bredere end økonomiske og sociale rettigheder og omfatter eksempelvis sikkerhed og retfærd, som eksempelvis i DFIDs strategi "Eliminating world poverty: Building our common future". Som formuleret af fattige mennesker over hele verden i Verdensbankens "Voices of the poor".

En måde at fremme ikke-diskrimination og lige adgang til offentlige ydelser er såkaldte service charters, som er simple dokumenter, som udvikles gennem involverende processer for at oversætte forfatnings- og lovbundne offentlige ydelser til praktiske standarder for levering af serviceydelser. Service charters giver således myndigheder og borgere mulighed for at engagere sig i en dialog, hvor der kan forventningsafstemmes, og på baggrund af hvilken der kan prioriteres gennemsigtigt. Således bidrager service charters til, at civilsamfundet og den enkelte borger får kendskab til, hvilke offentlige ydelser de kan forvente, og hvad de kan gøre, hvis disse ikke leveres som forventet. Myndighederne får mulighed for at kommunikere, hvordan man vil leve op til at levere hvilke ydelser, hvorfor man har måttet prioritere, og hvordan man løbende vil forbedre ydelserne. Samtidig får myndighederne gennem åbenhed og dialog feedback til, hvordan man skal prioritere i fremtiden, og hvordan behov og efterspørgsel ændrer sig over tid. En service charter-tilgang, som instituttet arbejder med, kan således bidrage til såvel ikke-diskrimination, deltagelse, åbenhed, ansvarliggørelse og god regeringsførelse og bekæmpelse af korrupsion.

Ikke-diskrimination er vigtigt i forhold til at udrydde fattigdom, da strukturel diskrimination både fastholder folk i fattigdom og skaber fattigdom. Derfor er det vigtigt, inden man påbegynder sine indsatser, at være opmærksom på, hvilke grupper i samfundet som er særligt udsat for strukturel diskrimination for at bekæmpe fattigdom.

3. Deltagelse og inddragelse

Sikring af frihedsrettigheder ved lov er centralt for at sikre grundlaget for borgerdeltagelse og inddragelse. Retten til indflydelse er sikret ved den Universelle deklaraations artikel 21, der sikrer både deltagelse ved valg, men ligeså vigtigt direkte deltagelse imellem valg.

For at sikre reel deltagelse og inddragelse er ytringsfrihed, inklusiv adgang til information, yderligere væsentlig. Aktiv deltagelse kræver også, at retten til forenings- og forsamlingsfrihed respekteres. Dette er alle rettigheder, der ofte er under pres i autoritative stater. Ofte er retsgrundlaget mangelfuldt, men ligeså ofte skabes administrative barrierer, der hindrer, at rettighederne reelt opfyldes.

For at sikre reel deltagelse er der en række parametre ud over det lovgivningsmæssige, der er centrale. Inddragelse kræver en åben stat. Dette inkluderer initiativer, der sikrer, at der er nem adgang til information of offentlige databaser, procedurer for borgerinddragelse i beslutningsprocesser gennem direkte inddragelse, høringer og lignende. Det kræver, at borgere er oplyste, har viden omkring deres ret til og procedurer for inddragelse samt har de nødvendige forudsætninger til at udarbejde prioritet og påvirke beslutningsprocesser. Endelig kræver det, at der er stærke strukturer for at

repræsentere borgeres interesser. Her spiller civilsamfundet en central rolle, men også parlamenter, politiske partier og uafhængige institutioner.

Institut for Menneskerettigheder arbejder med at styrke civilsamfund og deres evne til at koordinere for at 1) repræsentere borgere og 2) sikre indflydelse på politiske processer i forhold til lovgivning og politikudvikling. Her arbejdes med at sikre organisatorisk kapacitet og evnen til at koordinere, men også evnen til at sikre at dialog med staten er konstruktiv og baseret på et faktisk grundlag. Instituttet arbejder ofte sammen med uafhængige institutioner for at sikre deres evne til at agere som platform for denne kritiske dialog mellem stat og civilsamfund.

4. Åbenhed

Retten og adgangen til oplysning er vigtig både som rettighed i sig selv og som katalysator for opfyldelse af andre rettigheder samt som fundamentalt element i retsstatsprincipperne, god regeringsførelse og en menneskerettighedsbaseret tilgang. Åbenhed i forvaltningen er i Institut for Menneskerettigheders øjne en af de vigtigste tilgange til at bekæmpe korrupsion og magtmisbrug. Herudover er åbenhed i forvaltningen en fordel for myndighederne selv, idet det sætter dem i stand til at kommunikere til borgerne, hvad de kan forvente af myndighederne, og på samme tid får den enkelte borger mulighed for at blive en oplyst og handlekraftig medborger, som det pointeres i strategien.

Åbenhed kan både være passiv og aktiv, og instituttet mener, at man bør tage den aktive tilgang, sådan at man støtter processer, som engagerer myndighederne i aktivt at bidrage til, at borgerne kender deres rettigheder, muligheder og pligter. Ligeledes mener instituttet, at man skal have en aktiv tilgang til at bruge uddannelse, undervisning og oplysningskampagner gennem alle relevante mekanismer især på lokalt plan mhp. at bidrage til oplyste og handlekraftige borgere. I denne sammenhæng er menneskerettighedsundervisning på alle niveauer af uddannelsessystemet et vigtigt element.

Den oplyste og handlekraftige medborger kan bidrage til de processer, som afgørende påvirker deres liv, de kan påberåbe sig deres rettigheder og klage, hvis disse ikke bliver overholdt, ligesom de kan understøtte samfundets fredelige udvikling ved at kende og benytte fredelige konfliktløsningsmekanismer. Således sætter den oplyste og handlekraftige borger sig i stand til at kunne opfylde sit fulde potentiale, som Verdenserklæringen om menneskerettigheder beskriver det, og dermed bidrage væsentligt til samfundets positive udvikling.

Public service charters nævnt ovenfor er en metode til at styrke åbenhed, og instituttet har erfaring med at arbejde med sådanne på både nationalt og lokalt plan. Herudover arbejder instituttet på at udvikle 'oplysningscharters', som skal adressere, hvordan myndigheder vil informere borgerne om hvad, og hvordan borgerne kan skaffe sig adgang til disse oplysninger.

Integrerede monitoreringssystemer til måling og justering af offentlige services er vigtige bidrag til at sikre, at åbenheden leverer reelle forandringer.

5. Åbenhed og ICT

Strategien understreger informationsteknologiens mulighed for at styrke adgang til information og tovejskommunikation, hvilket bl.a. har medført øget bevidsthed om muligheden for forandring og demokrati i store dele af verden (s.3).

Koblingen mellem ICT og ytringsfrihed, informationsfrihed og forsamlingsfrihed er bl.a. blevet understreget af FN Special Rapporteur Frank La Rue i dennes rapport til FNs Menneskerettighedsråd i juni 2012. Rapporten understreger de unikke muligheder, ICT har for at styrke befolkningens adgang til information, give alle mulighed for at komme til orde, forsamles, stille krav til god regeringsførelse osv. Ligeledes rummer opstanden i MENA regionen en række eksempler på, at ICT blev en katalysator for, at grupper kunne mobiliseres lokalt og regionalt.

ICT kan således spille en væsentlig rolle i forhold til at styrke rettigheder som ytrings-, informations- og forsamlingsfrihed. Ligeledes er ICT en central komponent i forhold til at styrke åbenhed og transparens i den offentlige forvaltning, samt inddragelse i offentlige beslutningsprocesser. Dette vedrører ikke kun adgang til offentlig information og aktindsigt (selvom disse elementer også er centrale), men handler mere grundlæggende om, at befolkningen får nye muligheder for at stille regeringer til ansvar, og derved blive aktive medspillere i offentlige politik og indsatser, der vedrører deres levevilkår.

Instituti for Menneskerettigheder har i mange år arbejdet med samspillet mellem ICT og menneskerettigheder, bl.a. som opfølgning på FNs Verdenstopmøde om Informationssamfundet (WSIS). Dette har bl.a. indbefattet analyse af, hvorledes rettigheder som f.eks. ytrings og informationsfrihed potentielt kan styrkes gennem brug af ICT, samt områder hvor rettighederne er under pres, f.eks. nye former for censur på internettet. Aktuelt bidrager Institutet til en global arbejdsgruppe, der skal "oversætte" de menneskeretlige standarder til den digitale tidsalder".

- I forlængelse af Danidas rapport og opfølgende konference om ICT and Governance (April 2012) vil Institut for Menneskerettigheder foreslå, at informations- og kommunikationsteknologi (ICT) eksplicit skrives ind som en strategisk komponent i udviklingsarbejdet. Dette er særlig relevant i forhold til principper om "Deltagelse og inddragelse" og "Åbenhed".

6. Ansvarlighed

Opbygning af strukturer og processer til at sikre et retssamfund og dermed ansvarlighed er af yderste vigtighed for ethvert samfund. Ansvarlighed kræver, som det anføres i strategien, god, demokratisk vedtagen lovgivning, velfungerende myndigheder, effektive og uafhængige domstole, og et stærkt civilsamfund. Ansvarligheden bør ikke kun tænkes i forhold til statslige myndigheder, men bør også inkludere ansvarlighed for dem med moralsk myndighed som virksomheder (Jf. John Ruggies Guiding principper angående virksomheders ansvar i forhold til rettidig omhu) og uformelle strukturer f.eks. klanledere og religiøse ledere.

Civilsamfundsorganisationer bør også agere ansvarligt, og mens de ikke kan ansvarliggøres for eksempelvis at gennemføre menneskerettighederne, skal de leve op til national lovgivning og til spillereglerne i et retssamfund.

- Ansvarlighed bør efter Institut for Menneskerettigheders opfattelse også tænkes kraftigt ind i forhold til det internationale samfund, både bilaterale og multilaterale aktører. Disse bør ligeledes arbejde inden for de givne lovgivningsmæssige rammer, den menneskerettighedsbaserede tænkning, og mekanismer bør udvikles med dette formål.

7. Menneskerettigheder og den private sektor

Udkast til Strategi for Danmarks Udviklingssamarbejde (USDU) sætter en markant normativ ramme for privatsektor aktørers ansvar for at respektere menneskerettigheder. USDU fastslår også, at rammen omfatter alle menneskerettigheder i deres udelelighed og indbyrdes afhængighed. Denne normative ramme danner også grundlag for FN's Global Compact og FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhvervsliv, som fremhæves i USDU, (s. 9, 12). Institut for Menneskerettigheder har arbejdet i netop dette felt siden 1999 og bifalder tilgangen i USDU til feltet. I forlængelse heraf skal det fremhæves at FN's Global Compact og FN's retningslinjer for menneskerettigheder og erhvervsliv favner bredere end det felt, der dækkes af social dialog og faglige rettigheder. Der er eksempelvis et stærkt fokus på oprindelige folks rettigheder, samt ligestilling i bred forstand. Samme normative ramme og spændvidde gælder for den menneskerettighedsbaserede tilgang, som er fundamentet for USDU.

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at der på grundlag af den overfor skitserede ramme udvikles en model for en menneskerettighedsbaseret tilgang til privatsektor aktørers deltagelse i udviklingssamarbejde, som adresserer både aktørernes ansvar for respekt og deres forpligtelse til at bidrage til menneskerettighedernes realisering. Modellen ville udvikles til integrering på tværs af de fire strategiske prioritetsområder."

8. Menneskerettigheder og demokrati

Retssamfundet er en forudsætning for gennemførelse af menneskerettighederne. Institut for Menneskerettigheder bifalder derfor, at opbygning af retssamfund fortsat vil være et prioritetsområde for dansk udviklingssamarbejde. Instituttet har mere end 15 års erfaring med at arbejde med opbygning af retssamfund, både i form af støtte til retssekterreformer og lovreformer og i form af støtte til retshjælpsmekanismer og alternativ konfliktløsning inden for en menneskeretlig ramme.

Instituttet mener, at man bør støtte processerne til udarbejdelse af retspolitikker, som muliggør en helhedsorienteret tilgang fremfor en problemorienteret tilgang til retsreformer, og at menneskerettighederne bør være en del af fundamentet herfor. En af metoderne til sikring af det sidste er at bruge FNs definition af retsstatsprincipperne, som fremgår af Generalsekretærens rapport om "the rule of law and transitional justice" fra 2004:

"The "rule of law" [...] refers to a principle of governance in which all persons, institutions and entities, public and private, including the State itself, are accountable to laws that are publicly promulgated, equally enforced and independently adjudicated, and which are consistent with international human rights norms and standards. It requires, as well, measures to ensure adherence to the principles of supremacy of law, equality before the law, accountability to the law, fairness in the application of the law, separation of powers, participation in decision-making, legal certainty, avoidance of arbitrariness and procedural and legal transparency."

- Institut for Menneskerettigheder foreslår, at der henvises til denne definition i strategien.

Retspolitikken, udviklet gennem en inddragende proces, kan gennemføres ved hjælp af almindelige strategi- og planlægningsredskaber, således at værdierne og normerne i politikken gennemføres i alle dele af retssekterinstitutionernes virke under hensyntagen til magtens tredeling og institutionernes uafhængighed.

- I denne sammenhæng vil Institut for Menneskerettigheder foreslå, at ordet "uafhængige" tilføjes bullet 2 på side 2 efter "effektive".

Instituttet mener også, at man bør støtte lovgivningsprocesser som er inddragende, og som bidrager til at sikre, at lovgivningen er i overensstemmelse med forfatningsmæssige og internationale menneskerettighedsforpligtelser og samtidig afspejler befolkningens behov og ønsker. Lovgivningsprocessen bør ligeledes adressere, hvordan loven skal gennemføres og gennemføre en vurdering af lovens konsekvenser.

Fattige og marginaliserede mennesker i udviklingslande står ofte over for udfordringer af mindst tre årsager, når de søger at hævde deres rettigheder ved en domstol, nemlig mangel på viden og ressourcer til at benytte loven og retssystemet, retssystemets institutioner er for langt væk og er derfor ikke tilgængelige, eller retssystemet lider af fejl i konstruktionen eller funktionen.

At fremme lige adgang til effektive, uafhængige retsmidler kræver derfor en indsats både over for den enkelte og over for de relevante institutioner. Arbejde på græsrodsniveau er nødvendigt for at få en forståelse af, hvor problemerne ligger, og hvilke prioriteringer der bedst vil fremme fattige og marginaliseredes retslige myndiggørelse. Instituttet arbejder derfor med kontekstafhængige metoder, herunder udvikling og forbedring af retshjælp, og indarbejdelse af menneskerettighederne i de konfliktløsningsmekanismer, som er tættest på disse grupper.

- I denne sammenhæng vil Institut for Menneskerettigheder foreslå tilføjet FNs definition af "justice" fra ovennævnte rapport:
"justice" is an ideal of accountability and fairness in the protection and vindication of rights and the prevention and punishment of wrongs. Justice implies regard for the rights of the accused, for the interests of victims and for the well-being of society at large. It is a concept rooted in all national cultures and traditions and, while its administration usually implies formal judicial mechanisms, traditional dispute resolution mechanisms are equally relevant. The international community has worked to articulate collectively the substantive and procedural requirements for the administration of justice for more than half a century."

9. Nationale strukturer

Gennemførelsen af menneskerettighederne er en national forpligtelse, og oprettelsen og styrkelsen af uafhængige institutioner har længe været en dansk mærkesag i udviklingssamarbejdet.

- Institut for Menneskerettigheder foreslår, at det tilføjes til strategien, at man vil arbejde for oprettelsen og styrkelsen af uafhængige nationale menneskerettighedsinstitutioner i overensstemmelse med FNs Parisprincipper, herunder at man vil bidrage til at styrke deres funktion som brobygger mellem

stat og civilsamfund og som rådgiver til lovgivere og myndigheder i alle menneskeretlige spørgsmål.

FNs Menneskerettighedsråds Universal Periodic Review (UPR) er efter instituttets mening en vigtig mekanisme til at styrke gennemførelsen af menneskerettighederne, både fordi den foreskriver en involverende proces til identificering af problemer og udfordringer, og fordi den kan bruges som evalueringsmetode, på baggrund af hvilken man kan agere for gennemførelsen af de accepterede anbefalinger. Regeringer, parlamenter, nationale menneskerettighedsinstitutioner og civilsamfundet spiller forskellige roller i denne proces, som alle af potentielt stor vigtighed for gennemførelsen af menneskerettighederne. Institutet har udarbejdet et omfattende materiale om UPR inklusiv arbejdsmetoder for disse forskellige aktører.

- Institut for Menneskerettigheder foreslår, at støtte til regeringers, nationale menneskerettighedsinstitutioners og civilsamfundets arbejde med UPR skrives ind i strategien, ikke mindst fordi FNs Menneskerettighedsråds resolution om UPR-mekanismen indeholder en bestemmelse om, at det internationale samfund bør støtte landene i gennemførelsen af de accepterede anbefalinger fra UPR-processen. Arbejdet med UPR-processen giver således mulighed for at støtte de nationale aktører i at sætte dagsordenen for gennemførelsen af menneskerettighederne med landets internationale forpligtelser som indikatorer og UPR-mekanismen som jævnlig evaluering.

Multilaterale aktører er vigtige for gennemførelsen af mange af strategiens intentioner og målsætninger. Andre af strategiens intentioner og målsætninger er efter Institutts mening af en sådan karakter, at fleksibilitet og pragmatisme er essentielt, ligesom det at være en aktør uden politisk eller økonomisk magt kan være afgørende for at blive lukket ind i maskinrummet og skabe det tillidsforhold, som er nødvendigt for at skabe en egentlig forandringsproces. Det er vigtigt at måle effektiviteten af det multilaterale samarbejde og kommunikere dette og at sikre, at multilaterale aktører ikke fremstår som konkurrenter til nationale aktører.

10. Stabilitet og beskyttelse

- Institut for Menneskerettigheder anbefaler, at UDVS er eksplicit i afsnittet om at Danmark i sine indsatser i skrøbelige stater vil leve op til internationale menneskeretlige og andre forpligtelser. Ligeledes ville en større vægtning af civilsamfundets rolle gavne afsnittet i og med at disse kan også være aktive medspillere i konfliktløsning og genopbygning.
- Sluttelig vil Institut for Menneskerettigheder foreslå, at man overvejer muligheden for at lave service charters for det danske udviklingssamarbejde, så man bruger

sådanne til kommunikationsmiddel i forhold til, hvad man ønsker opnået, hvilke ressourcer der investeres, og hvad resultaterne er – både i form af konkrete leveringer og den umiddelbare effekt.

Med venlig hilsen

Charlotte Flindt Pedersen
Vicedirektør

HE Christian Friis Bach
Minister for Development Cooperation
Ministry for Development Cooperation
2, Asiatisk Plads
DK-1448 Copenhagen
DENMARK

19 April 2012

Our ref: 174-12/110

Inputs from International IDEA to the Danish draft development strategy, *Retten Til Et Bedre Liv*

Excellency,

It was a pleasure to meet with you recently in Copenhagen.

As you requested International IDEA's input to the Danish development strategy drafting process at our meeting, I am following up now with some inputs on the draft text of *Retten Til Et Bedre Liv*.

1. International IDEA warmly welcomes the approach of the Danish Government in the draft strategy, which sees democracy, not just as a matter of sectoral support, but as an underlying premise for inclusive economic and political life. In my view, your draft strategy projects a deeper understanding of the role of democratic politics for human rights, development and security than is normally seen in the development cooperation strategies of donor countries.

I welcome very much the sections of your draft strategy which reflect the need for democratic ownership of development aid processes and the commitment to more systematically involve parliaments and civil society in Danish development cooperation (in particular pages 27-28). Our suggestion would be that in order to strengthen these important elements of the strategy, they could be outlined higher up in the strategy, possibly in the first section in which the four priorities for Danish development cooperation are identified.

The fundamental nature of democracy for development cooperation could also be translated into more specific policy approaches. International aid frameworks need to: (i) give space for national politics to play out (too often PRSPs or Paris coordination crowd out national politics); (ii) contribute to the development of political life through support to parties and parliaments; (iii) extend political dialogue on aid to include the political opposition, and not only the executive.

The Danish strategy is already strong on democracy as an underlying premise for development cooperation, and I would like to suggest that Denmark could take a leading role in entrenching this approach in international aid frameworks.

2. The draft Danish strategy emphasizes correctly the importance of **political parties and parliaments**. In my view, there should also be recognition of the challenges facing political parties and democratic institutions due to declining public trust and the problem of inclusion, not least on gender where political parties are the gatekeepers to politics. In addition, democratic institutions are being undermined by illicit funding coming from corruption, drugs and arms trafficking. Similarly, I welcome the emphasis in the draft strategy on supporting **elections**, but the document could also elaborate further on the need to counter the many serious challenges to the integrity of elections. These include, for example, electoral fraud and manipulation, electoral violence and the problem of incumbents refusing to transfer power after elections.
3. I welcome the strong focus in the strategy on the responsibility and capacity of the state for protecting human rights, for delivering on development, for providing security and stability. I would like to suggest that the strategy could also underscore that a strong and effective state is not only a matter of building executive capacity: it requires strong political parties/parliaments and effective democratic process. This is particularly important in fragile states, where the short-term focus on stability has often led to institutional arrangements which cement power structures and limit the scope for democratic politics to emerge. **In order to be sustainable, the concept of "state building" needs to incorporate democracy building.** The strategy reflects this at the level of principle, but the chapter on fragile states focuses largely on executive functions. There is also a risk that international development and security assistance is perceived in a country as assistance to the government and not to the country and its people, in which case assistance might increase conflict rather than reduce conflict in society.

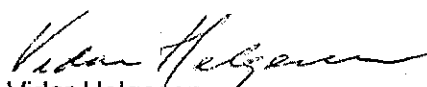
As we discussed during our meeting in Copenhagen, **International IDEA is willing to support Denmark in your work on state building, not least in relation to your chairmanship of the INCAF.**

4. In a global context of increasing resistance to international assistance and dialogue on human rights, it is all the more important to support the building of national constituencies for democracy, human rights, and inclusive development. The emphasis in the strategy on political dialogue (and on an equal/peer basis) is to be welcomed, but the most important political dialogue is that taking place in the country itself: therefore support for **the capacity of nationally-led policy-making, policy contestation and political opposition** is critical.

In conclusion, International IDEA would be pleased to partner with Denmark, as one of our Member States, as you take forward work on your development cooperation strategy. We would be happy to offer you some specific wording on the elements I have outlined above, and to share our experiences and knowledge tools with you in support of your strategy drafting and its implementation. I would like to offer my Special Advisor, Helen Kavanagh Berglund – h.kavanaghberglund@idea.int - as IDEA's contact point in this regard.

Please accept, Excellency, the assurances of my highest consideration.

Yours sincerely,

Vidar Helgesen
Secretary-General

Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
1448 København K

København, den 19. april 2012

HØRINGSSVAR vedr.: Udkast til Strategi for Danmarks Udviklingssamarbejde: Retten til et Bedre Liv.

Vi vil gerne som det første udtrykke IWGIA's tilfredshed med, at udkastet til Strategi for Danmarks Udviklingssamarbejde har en menneskerettighedsbaseret tilgang. Kampen for oprindelige folks menneskerettigheder har gennem flere årtier været kernen i IWGIA's arbejde, og i alle disse år har organisationen konsekvent arbejdet med at støtte oprindelige folks egne organisationer netop gennem en rettighedsbaseret tilgang. Vi har derigennem opbygget en betydelig kompetence på området og haft et tæt og frugtbart samarbejde med det danske udenrigsministerium og Grønland.

Derfor har vi budt Udviklingsministerens udmelding om behovet for en menneskerettighedsbaseret tilgang til udviklingsbistand meget velkommen og har med stor interesse deltaget i processen omkring udviklingen af den nye strategi. Vi vil gerne benytte lejligheden til at bifalde Ministeriets inddragelse af den danske ressourcebase i denne proces. IWGIA har deltaget i referencegruppen omkring den overordnede rettighedsbaserede tilgang og ligeledes den del af strategien, der direkte omhandler menneskerettigheder, demokrati og god regeringsførelse. Resultatet er uden tvivl positivt og et vigtigt skridt i den rigtige retning for den danske udviklingsbistand. Alligevel tillader vi os i vores svar her at fremhæve nogle afgørende problemstillinger, som vi mener bør belyses yderligere til gavn for strategiens rækkevidde og dens fremtidige opfyldelse af målene.

Det slås i udkastet til strategien fast, at *en lang række eksisterende politikker og delstrategier fortsat vil være gældende*, og at disse i nødvendigt omfang vil supplere udviklingsstrategien. Vi håber meget, at den danske strategi for støtte til oprindelige folk fra 2004 vil være iblandt disse. Denne har allerede en rettighedsbaseret tilgang, og vi finder, at den fortsat er yderst relevant og et vigtigt supplement til den nye udviklingsstrategi. Vi sætter stor pris på, at strategien flere steder har fokus på vigtigheden af bekæmpelse af eksklusion og marginalisering, hvilket inkluderer oprindelige folk. Her finder vi det vigtigt at tydeliggøre forståelsen af oprindelige folk, som den er beskrevet i den danske strategi for oprindelige folk. Heri er oprindelige folk ikke kun opfattet som en del af marginaliserede og sårbare grupper, men netop defineret som folk med individuelle og også specifikke kollektive rettigheder:

The Danish strategy takes a right-based approach to indigenous peoples, stating support for the right to self-determination as the basic principle for defining indigenous rights in both national and international contexts. This collective right constitutes a necessary framework for protecting indigenous people's individual human rights, including the specific rights of women and children. (Strategy for Danish support to Indigenous Peoples, 2004: s 11)

Netop denne forståelse af oprindelige folk som folk med kollektive rettigheder er yderst relevant for den nye udviklingsstrategi, idet den kan have afgørende betydning for den danske støtte til aktiviteter vedrørende adgang til serviceydelser og ressourcer, herunder adgang til naturressourcer og jord. Derfor mener vi, at forståelsen bør tydeliggøres i den foreliggende udgave af udviklingsstrategien i fuld overensstemmelse med den danske strategi for oprindelige folk.

Det fremhæves i udviklingsstrategien at: *Adgang til jord er en del af livsgrundlaget for mange fattige i udviklingslande. Det er derfor vigtigt at styrke og beskytte jord og ejendomsrettigheder. Det skal sikres at fødevarerproduktionen og livsgrundlaget for lokalbefolkningen ikke undermineres gennem leje eller opkøb af jord.* (s. 14). Denne problematik er kernen i oprindelige folks kamp for bedre livsvilkår og en bedre fremtid. Mange steder i verden oplever oprindelige folk uretmæssigt at miste deres jord eller adgang til naturressourcer, ofte i forbindelse med, at deres jordområder gives i koncession til udvindingsaktiviteter såsom olie-, gas-, mineral- og tømmerudvinding. Hyppigt sker det i form af direkte menneskerettighedsovergreb og helt uden forudgående høring og samtykke, som regeringer er forpligtet på iflg. FN-erklæringen om oprindelige folks rettigheder og andre internationale menneskerettighedsnormer. I mange tilfælde sker det endog med myndighedernes aktive medvirken, og disse bliver gang på gang dokumenteret af bl.a. FN's Special Rapportør for oprindelige folks rettigheder, - og ligeledes i IWGIA's egne publikationer. Hvis ikke strategien i højere grad indeholder en klar anerkendelse af oprindelige folks kollektive rettigheder og fokuserer på at sikre og styrke de kollektive rettigheder, som er en afgørende del af oprindelige folks livsgrundlag som folk, vil resultatet af den danske støtte for mange oprindelige folk i verden kunne gøre mere skade end gavn. Vi vil således foreslå, at referencen til kollektive rettigheder styrkes flere steder i teksten, f.eks. i afsnittet på side 7 om *menneskerettigheder – værdigrundlag og forandringskraft*, hvor der tales om retten til mad, sundhed og anstændigt arbejde og igen under de fire tværgående principper i udviklingsarbejdet.

De fire tværgående principper i rettighedstilgangen, *ikke-diskrimination, deltagelse og inddragelse, åbenhed og ansvarlighed*, udgør et godt og vigtigt grundlag for udviklingssamarbejdet, som naturligvis skal indarbejdes i alle tiltag og aktiviteter. Når der i strategien i afsnittet om Grøn Vækst står, at Danmark vil arbejde for bedre rammebetingelser for ansvarlig naturressourceforvaltning, som man rettelig anfører er en forudsætning for en bæredygtig og klimatilpasset fødevarerproduktion (s. 14), vil det være vigtigt her også at have en reference til kollektive rettigheder til jord og naturressourcer og ligeledes at fokusere på den diskrimination, som mange oprindelige folk er udsat for i forbindelse med udførelsen af deres traditionelle erhverv. F.eks. er masaierne i Tanzania og Kenya udsat for udbredt diskrimination. Masaiernes fortsatte eksistens er tæt knyttet til deres mulighed for at bedrive nomadisk og semi-nomadisk pastoralisme, men dette forhindres i stor grad af den udbredte og dybtliggende diskrimination af deres traditionelle erhverv og regeringens ønske om at omlægge masaiernes græsgange til landbrug, nationalparker og jagtområder for turister. Dette til trods for, at pastoralister bidrager med mere end 90 % af det kød, som konsumeres i Østafrika, og at deres produktion således spiller en vigtig rolle for fødevarer sikkerheden i verdens tørreste områder.

IWGIA

International Work Group for Indigenous Affairs

Det fremhæves i strategien, at man vil styrke brugen af generel budgetstøtte bl.a. for at fremme ejerskab og gensidig ansvarlighed. Baseret på IWGIA's egne erfaringer er vi yderst skeptiske over for et øget fokus på budgetstøtten. På trods af at vi naturligvis kun kan være enige i at styrke ejerskabet og ansvarligheden, forekommer der i samarbejdet med visse lande at være overordnede problemer i sammenkoblingen af budgetstøtte og en menneskerettighedsbaseret tilgang. Dette gør sig ikke mindst gældende, når det drejer sig om overholdelsen og opfyldelsen af oprindelige folks internationale og nationale rettigheder, og også når det drejer sig om at sikre, at støtten gavner oprindelige folk, specielt når mange afrikanske og asiatiske landes regeringer direkte benægter oprindelige folks eksistens. Når det gælder sådanne lande, og når målet er, at den danske støtte skal gøre en forskel for oprindelige folks vilkår, er det derfor yderst vigtigt at støtte og styrke partnerskabet og samarbejdet med civilsamfundsorganisationer og herunder oprindelige folks egne organisationer.

Vi håber, at høringen vil bidrage til at give strategien et sidste skub i den rigtige retning. Vi ser frem til at fortsætte vort samarbejde, og vi håber, at Danmark i samarbejde med Grønland vil udbygge og styrke den unikke indsats for oprindelige folks rettigheder, som har været af så stor betydning over de seneste tiår, og som har været et eksempel til efterfølgelse for flere andre lande. Vi håber på, at det danske udenrigsministerium med en sidste skærpelse af teksten i det foreliggende og meget lovende strategidokument vil kunne gøre en markant forskel for de mest trængende, både bilateralt og multilateralt, og ikke mindst for de oprindelige folk, der udgør omkring 370 millioner mennesker verden over.

Med venlig hilsen

Lola García-Alix

Direktør

Thomas Skielboe

Vicedirektør

Udenrigsministeriet
Att. Charlotte Slente
Centerchef for Udviklingspolitik

Høring om udkast til ny strategi for Danmark udviklingssamarbejde

KL modtog den 30. marts 2012 udkast til ny strategi for Danmarks udviklingssamarbejde "Retten til et bedre liv".

I afsnittet om "Danske kompetencer i arbejde for udvikling" på side 5 omtales, at Danmark har meget at byde på i det internationale samarbejde. Da KL modtager talrige udenlandske besøgende fra nær og fjern, som ønsker at stifte bekendtskab med den seneste danske kommunalreform, er erfaringer inden for det kommunale område sandelig også et område, der fortjener omtale. De ville derfor være på sin plads at tilføje "decentralisering og kommunestyre" som en yderligere dansk kompetence, således at teksten bliver ..... "har givet os særlige erfaringer med demokrati- og retsstatsprincipper, *decentralisering og kommunestyre*, åbenhed..."

I afsnittet om "Menneskerettigheder – værdigrundlag og forandringskraft" på side 6 ville det være på sin plads at skrive "Indfrielse af menneskerettigheder kræver en stat og *lokale myndigheder*, der har viljen..."

Det er i mødet med de decentrale myndigheder, at borgerne i udviklingslande møder "staten", og de lokale myndigheder har stor indflydelse på befolkningens livsvilkår, som det er klart demonstreret af UCLG (United Cities and Local Governments – kommunernes verdensorganisation) i dets position paper fra 2011 "Aid Effectiveness and Local Government".

Under "Deltagelse og inddragelse" på side 8 burde efter vores mening tilføjes i afslutningen af kapitel to: "*Danmark vil også aktivt støtte decentralisering af den offentlige forvaltning for at fremme det lokale demokrati*".

Decentralisering og kommunestyre fortjener større opmærksomhed i den fremtidige danske udviklingsbistand både i sig selv og set i lyset af den gode erfaring, Danmark har inden for området.

Den 19. april 2012

Ref HEP
hep@kl.dk
Dir 3370 3211

Weldekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

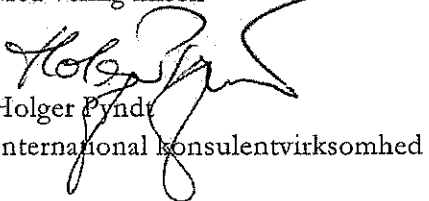
Tlf 3370 3370
Fax 3370 3371

www.kl.dk

1/2

KL noterer sig endelig, at "partnerskaberne skal gøres mere strategiske" (s. 26), hvilket vi bifalder. Vi vil dog ikke undlade at bemærke, at KL under de sidste to udviklingsministre forgæves har forsøgt at få engageret de danske kommuner mere aktivt i dansk udviklingspolitik i stil med det, der gøres i Norge, Sverige og Finland. Det ville være en velkommen strategisk satsning, hvis dette initiativ kunne lykkes under den nuværende udviklingsminister.

Med venlig hilsen

Holger Pyndt
International konsulentvirksomhed

KØBENHAVNS KOMMUNE

Overborgmesteren

Udenrigsministeriet
Asiatisk Plads 2
1448 København K.

Høringssvar fra Københavns Kommune vedrørende "Retten Til Et Bedre Liv – Udkast til Strategi for Danmarks Udviklingsamarbejde"

Sagsnr.
2010-164112

Byers rolle for at skabe vækst og livskvalitet

Byernes rolle i målet om at skabe vækst, social balance og livskvalitet for borgerne kan ikke ignoreres – heller ikke i udviklingslandene.

Dokumentnr.
2012-302637

Ifølge FN bor over halvdelen af verdens befolkning i dag i byer, og tallet vil stige til over 60 pct. i 2030. Befolkningsantallet i byerne i udviklingslandene vil desuden blive fordoblet frem mod 2050 fra ca. 2,5 mia. i dag til over 5 mia.. Det betyder, at næsten hele den globale tilvækst i byernes befolkningsantal vil ske i udviklingslandene.

Byer er meget udsatte overfor klimaforandringer, men de hurtigt voksende byer i udviklingslandene er særligt udsatte. Diskussioner om vækst og menneskers livsvilkår bør derfor også inkludere et stærkt fokus på byudvikling og økonomien i byerne, herunder hvilke faktorer, der kan skabe vækst og sikre byerne mod de risikoelementer, som den hastige urbanisering i udviklingslandene skaber.

Verdens storbyer er afgørende motorer for nationernes økonomiske vækst, jobskabelse og innovation, men byerne er også de største bidragsydere til den globale opvarmning og miljøproblemer. Byerne står i dag for over 70 pct. af verdens CO2 udledninger.

"Retten Til Et Bedre Liv – Udkast til Strategi for Danmarks Udviklingsamarbejde" lægger vægt på at "bistå udviklingslandene med at skabe bæredygtig udvikling gennem grøn vækst, øget indtjening og flere arbejdspladser". Det er Københavns overbevisning, at denne målsætning bør sikres og understøttes igennem en eksplicit indsats i forhold til storbyer i udviklingslandene.

Byer er en del af løsningen

Den globale urbanisering betyder, at byerne er en væsentlig del af løsningen for at fremme en bæredygtig udvikling, f.eks. gennem brug af vedvarende energi, bæredygtig affaldshåndtering, begrænsning af CO2-udledningen fra transport i byerne og klimatilpasning.

Bæredygtighed og byers modstandsdygtighed overfor klimaforandringer kan fremmes gennem en integreret byplanlægning. Beslutninger vedrørende byplanlægning former velfærden og livskvaliteten og sætte retningen for byens vækst. Derfor bør Danmarks udviklingsarbejde støtte kapacitetsopbygningen blandt storbyerne i udviklingslandene.

Rådhuset
1599 København V

Telefon
3366 3366

Telefax
3366 7008

Direkte telefon
3366 2202

E-mail
ob@okf.kk.dk

www.kk.dk

Udviklingsstrategien fremhæver, at Danmark vil arbejde for, at der skabes et erhvervs- og investeringsvenligt klima og gode rammebetingelser for erhvervslivets engagement i grøn vækst. Offentlig-private partnerskaber fremhæves som væsentlig for at styrke teknologiudviklingen.

Byerne er, som den administrative enhed tættest på borgere og virksomheder, helt centrale for at opfylde denne målsætning. Storbyer kan eksempelvis via deres indkøb påvirke udviklingen. Og på by-niveau er der ofte kortere vej fra beslutning til implementering end på det nationale niveau.

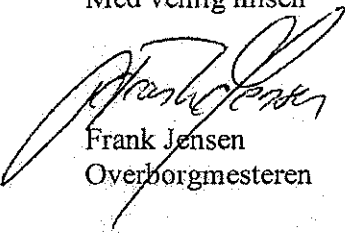
Verdens storbyer har dermed ofte mulighed for at agere som first-movers og præge et lands udvikling ved at sætte en høj standard. Strategien for udviklingssamarbejde bør derfor eksplicit understøtte initiativer på by-niveau, hvilket kan være med til at sikre bedre betingelser for offentlig-private partnerskaber.

Byer samarbejder allerede

Engagementet og viljen til at fremme grøn vækst og bæredygtig udvikling fra en række større byer i udviklingslandene er tydelig. Ikke mindst i det internationale by-netværk C40, som ledes af New Yorks borgmester Michael Bloomberg. C40 er en effektiv platform for erfaringsudveksling og overførsel af bæredygtige løsningsmodeller mellem byer i I- og ulande. Et arbejde, der allerede er i gang i partnerskab med bl.a. Verdensbanken og Clinton Global Initiative.

FN-systemet, Verdensbanken, OECD, en række af de største bilaterale bistandsdonorer og flere internationale NGO'er har igennem de seneste år formuleret strategier rettet mod at understøtte en økonomisk, miljømæssig og socialt bæredygtig byudvikling i udviklingslandene. Danmark bør også arbejde målrettet på at integrere et byfokus i vores udviklingspolitik.

Med venlig hilsen

Frank Jensen
Overborgmesteren